

si bonū qd' facē pposuerāt non
soluat dūmodo nō uoueat: cū
manifeste b̄s gregorius doceat qd'
si quis ī innocē bono p̄stitutus
maius aliqd' bonū facē pponat:
iā sibi unū bonū illicitū fecit:
et si nō soluat quod pposuit
q̄uis ī oculis hōiū ī innocē
bono stūe uideat: iā tamē ī oculis
oīa cūentis dei a maiori bono
cecidit: q̄ nō solū opm. uincētiā
cogitacōnū et ītencōnū cōcedis
iudex uentū ē. Uerte iste sūus
dei de quo loquim' nullū uotū
fecisse scit: sed tū qd' simpliciter
p̄posueat p̄ negligēciā distulisse:
ei tū subtilissimū ille scrutator
cōdit hoc ita pensauit. ut eū de
libro uite p̄cepisset deleri: nisi
bonū qd' mente accepit. p̄tocius
effectū mancipatē curasset. h̄
pauca q̄ de uirtutib' reuendissimā
p̄m cisterciensib' cenobii ad nrām
noticiā pueniē potuerūt fidei
relacōne p̄struim' cūssime
facientes p̄ scissima domū illa
p̄fectis et ī oī religione q̄simatis
uiris claruit: ad quorū uirtutes
īuestigandas p̄uitate nrām minū
pdoneā fuisse p̄fuerūt. **Explicit**

**Distinctio p̄ma. Incipit sc̄da De
b̄o p̄e nrō b̄nardo. De mōcho
defuncto q̄ ei uisibilis apparuit: et cōt'
eū q̄i rap' r̄ darguēdo mouebat m.**

Distinquā diuina lar
giente grā sicut sup̄
memorauim'. v̄mēa
illa dñi sabaoth. cis
terciensis uidelicet
ecclia. p̄pagines suas
etiutte cepit: fūdatū iā domi
bus de fūntate et pontificatō.

Etio loco ī noīe sc̄e et idūndue
cūntatis. aīo ab īcarnacōne
dñi millesimo centesimo quinto
decimo. fundata ē domo clacual
lis: cui ecclia b̄e memoie dñis
stephanus cisterciens' abbas be
atissimū p̄em nrū bernar
dū p̄mū ordinauit abbate.
De cuius amirabili q̄sacōne
singulā sanctitate. p̄peciali
signorū atz ututū p̄rogatiua
liberū h̄ licet uite ip̄ius ple
mus edisseat: tū sūt aliqua
q̄ ibi p̄missa sūt: q̄ ad me
moriam tanti uī. simul ad
edificacōne legencū sc̄be
q̄gruū puto: ne ī hoc libello
qui de uirtū ututū cūdit.
splendidissimā colūpnā cui
vniūitas ordinis nrī tūntur:
sub silencio tūssisse uideatur.
Accidit aliq̄ ī clareualle dū
missa īuentū celebraēt eodē
ueneabili p̄e p̄te: ut lecto e
uāgelio. sacerdotis maib' lauā
dis aqua p̄ negligēciā decēt
Que tū aliquatū dūctus
expectaret: cōuentū ibi uis
uultib' ad orientē stabat. Cūq;
p̄ ī stallo suo aī gradū p̄sbi
teri sc̄et: monach' quidā
aī paucos dies defunct' ei uisi
bilis apparuit: et stans cont'
eū caput quasi redarguendo
moue' cepit. Que famulo dei
uidēs agnouit: et quae caput
cont' eū agitēt q̄siuit. **Simile.**
Usi sc̄etis quātos et quales
socios habētis ī celis: p̄fecto
cauētis uobis ab oīū negligē
cia. **Quod** ubi sc̄is gratant'
audiens: r̄ndit. **O**ete ne p̄ntas
p̄ oīes qui ī hoc monastio
sūt fr̄es saluabūt: **Ecclia** t̄q̄t

*Exp.
Mg. l. i.
in d. i. i. i. i. i.
in d. i. i. i. i. i.
p̄o et ss.*

Seda

saluabunt? Et non solum ipsi: sed et omnes qui in ordine nostro obediunt et humilitate fuerit consueti saluabunt. Recordatus pius pater cuiusdam fratris. que per negligentiam et duriciam cordis sui frequenter corripitur oportebat? et ob hoc super eo multum tristabatur: subitulum dicens. *Quid de salute fratris illius certi aliquid nosti? Rndit. Nec ipse deest una dei. Quo audito vir domini gaudens est: et tanto a lacrimis cum fratribus suis pro uerbis labiorum domini custodiebat uias duras: quanto etiam spem mercedis eterne sumi suo reposita tenebat.*

De quodam consilio et de peccatis et liberatione eius Cap. ij

Defunctus est quidam uice consiliarius quidam claraualle. Cum concurrentibus fratribus conuenerit ad officium ex more fieri: monachus quidam senior magne religionis uir audiuit abas demonum per centurias suas incedentium: cum magno strepitu uociferatione clamare et dicere. *Eya mo bene: eya mo bene.* Solimus de hac malaualle: una animam iure sortis partem acquisimus. *Quia non idem senior qui hoc audierat per noctis quiete sopore membra dedisset: frater defunctus ei in visu apparuit isti et lugubri uultu dicens ad eum. Quia audisti heri demones de meo supplicans exultantes: ueni et uide quod terribili tormento dei omnipotentes iusto iudicio traditus sum. Et dixit eum ad puteum quendam magne latitudinis et horrende profunditatis: et dixit ei. Ecce in hunc puteum frequenter a demonibus*

mittor: quorum tanta est crudelitas: ut si opus daret malle cunctas ab hominibus que semel a demonibus hic trahi. *Hanc autem factis dum que audierat et uiderat profatus senior beatus pater buardo retulisset: hic ipse quorum per spiritum ea cognouisset. Igemuit et ait. Scio nisi quia grauis causa existeret: nunquam demones tale ausu presumpisset. Itaque caplin fratrem ingressus. coram fratribus omnibus calauate fratris defuncti exposuit: de hinc salubri exhortatione singulorum ostias conueniens: monebat ut cuncti in uia sancte religionis ambularent: nullam esse malitiam demonum erga omnes christianos. et tamen sapienter contra monasterii religionis professores assinas. Post hoc frater ante supplicans ostendit subueniens eos attentione monens: psalmus et orationibus missarum quoque celebrantibus. tunc domini placem hortatur: si forte pius pater pulsatus precibus eorum per singulas hostie immolatione. tyrannica demonum superbia debellare. et ab eorum nequicia fratris animam dignaretur liberare. Quod cum frater de uocassit faceret: paucis euolutis diebus ipse frater defunctus supradicto seniori uicario apparuit: hilaritate uultus statum suum melioratum esse significans. Querente uero se uel quomodo se haberet: respondit. Deo gratias bene. Rursus requisitus quomodo liberatus esset: ait. *Peccata uide. Et primo introduxit eum in oratorium eiusdem loci: ubi ad singularem singula altaria sacerdotibus stabant. hostie immolatione summa cum deuotione celebrantes. Uide inquit: hic sunt arma gratie dei quibus ereptus sum. Hec est**

expl. missa liberat defunctos a peccatis.

virtus tuie dei. que invincibilis
 permanet: hec hostia illa singu-
 lais que totius peccata mundi tollit.
 Et sic dico tibi: quod hys armis
 gratie dei. huic virtuti tuie dei. huic
 hostie salutari non est quitus quod
 resistere valet: nisi cor ipse penitens.
 Vigilas autem scilicet de liberatione
 anime fratris oppido gravis est: mo-
 dum quoque visiois eiusdem certis
 fratribus expones: tanto eos de-
 votiores ad invocationem hostie
 salutis reddidit: quanto certius
 eius efficacia in fratre ereptione
 meruerat experiri. **De eo quod pater
 sanctus singulos angelos iuxta sin-
 gulos monachos vidit. Cap. III**
Terretur aliqui nocturnis vigiliis
 pro fratre. ea puritate et devotione:
 qua solebat deo tantum nota et
 sibi. Super morosa psalmodie
 modulacione vigilias prelataret:
 aperuit dominus oculos eius: et ecce
 respiciens vidit singulos ange-
 los iuxta singulos monachos
 stantes: et quod quisque eorum psal-
 lebat in cordibus in voce notante
 tam diligenter excipientes: ut nec
 minimam syllabam quicquam ne-
 gligenter dictam obmittent. Scri-
 bebant vero diversis modis. Nam quidam
 eorum scribebant auro: alii argento:
 nonnulli atramento. alii etiam
 aqua. quidam vero **non** penitus ni-
 hil scribebant. Spiritus autem qui huic
 revelabat: intelligentiam quoque
 diversitatis scripturam cordi eius in-
 spirabat. **Quidam enim
 auro scribebant: ferventissimum
 dei sermonem studium: et absolu-
 tum cordis intentionem in his que**

sicula verbi
 orationis volunt
 Angelus vidit
 in spiritu
 vel auro vel argento

psallebant signabant. **Qui autem
 argento: minorem quidem fervorem.
 puram tamen psallentium devotionem
 declabatur. Qui vero atramento:
 communem quorundam bone voluntatis
 usum in psalmodia. licet non cum multa
 devotione notabant. Sed qui aqua
 scribebant: expinebant eos qui
 somnolentia seu pigritia possi-
 ul' vana cogitationibus a se ab-
 ducti. videntur quidem aliquid
 sonare. sed cor eorum longius distrac-
 tum. prius non procedat vocem. Et
 o mira dei clemencia sicut enim
 nullum malum spirituum: ita nullum
 bonum quicquam modicum quicquam
 negligenter factum: est irre-
 tuineatum. **Setiam illi qui nihil
 scribebant. lamentabile quorundam
 cordis duritia redarguebantur:
 qui professionis sue obliti. timoris
 dei inmemores. aut letali somno
 non pura se voluntate immergunt:
 aut certe vigilantes clauso ore
 vana et noxia cogitationibus
 non ex conscientia. sed ex voluntaria
 intentione occupantur: et in officium
 domini contra legis preceptum apparere
 vacui non permittunt. **Pater itaque
 sanctus qui hec videbat recordatus
 suorum illis quoniam omnes ministrorum
 spiritus sunt. in ministerium missi pro
 eos qui hereditate captivi salutis:
 sicut proficiendum agratulabat
 fervorem: sic prope pietatis affectum
 deficientium miserabatur tepidita-
 tem. **De eo quod vir dominum cum ymnis
 Te deum laudamus cantet vidit an-
 gelos suos utrumque choros percurrere
 Celebrabant modo hunc modo illa
 aliqui sollempnes vigilie: **erant
 et vir dominum cum certis fratribus ad
 erat. **Sicque ymnis Te deum laudamus************

in auro
 in argenti
 non penitus
 in aqua
 et certis fratribus

erant
 do
 in

Scda

cantant: vidit sc̄os angelos
 multa claitate fulgentes. mira
 etiā vultu alacritate deuotos:
 qui vtrūq; thoz p̄currentes.
 nō hūc modo illū exalta-
 bant: cantantib; aderant: et
 quasi agratulantes astabant:
 et ut diuini ille p̄m̄ cū de-
 uōtione p̄cantaēt modis oīb;
 elaboratē satagebāt. Intellexit
 ergo p̄r sc̄is illū ym̄ v̄e cē
 familiare ip̄is: quos tanta m-
 stantia videbat opam dāe:
 quatin; a fr̄ib; ad honore dei
 cū feruore deuōtis cantaret.
 Siuda etiā fr̄i sp̄itali videre
 gressū est. dū idem ymnus
 itape: q; flāma ab ore itapie-
 tis magni splendore crūpebat.
 et sursum ascendebat.

Quid ali-
quā p̄ sc̄is sensit i sp̄u quos-
dā de fr̄ib; dū ip̄e vehemēt vi-
cia carpet. t̄rore ē mēdi iudicij
dei mētib; t̄cutēt. fere usq; ad despu-

Loquente aliquā v̄bū de
 fr̄ib; b̄to b̄nardo: cūq; ^{con-}
 vicia vehemēt carpet. t̄rorem ^{ē bai}
 ē mēdi iudicij dei mētib; t̄-
 cutēt: sensit i sp̄u quosdā de
 sedentib; fr̄iū t̄sc̄iētijs suis
 turbat: et fere i baratriū des-
 parōis plabi. Tūc uō i sp̄u fr̄ie
 cūitatis. tot; flāmes t̄ m̄ra-
 tib; oīb; qui aderant: i h̄ v̄ba
 p̄ripit. Quid ē q; sic t̄sc̄iētijs
 v̄is turbam̄ fr̄es mei: Et q̄t
 enormitate et im̄ositate cū-
 m̄ v̄oz sic t̄cuenm̄? ut ex
 hausta v̄ista m̄sc̄iōm̄ d̄m̄
 obliuiscam̄: In veitute dico
 vobis. q̄a si filij ille p̄d̄icōis

iudas qui vendidit d̄m̄ i hac
 xpi stola sedet: et huc ordi-
 n̄ copat; esset: p̄ p̄m̄am v̄em̄
 q̄ se q̄ret. Audito itaq; tā magni-
 fico q̄ solacōis v̄bo: nō solū illi
 q; p̄ pusillanimitate sp̄is iā fere
 despabat: sed et oīes q; āderat
 i sp̄em diue gr̄e respirantes.
 d̄m̄ magnificabāt. **De mōtho**
q; p̄ fallanas demonū x̄ p̄m̄ s̄ctō
simpli ad t̄cū cordis deuē neāt
 t̄opiat; dicit pane x̄ v̄m̄ aqua
 m̄rtū q; p̄ponit i altari neq̄q;
 t̄i substantiā posse i v̄erū corp̄ x̄pi
 et sanguine ^{cap. vi.}

Quida monach; hui; ^{et}
 sc̄issim; p̄ris. p̄ fallanas
 deuōm̄ x̄ p̄ p̄m̄ sens; simpli-
 citate. i tantū cordis t̄opiat; de-
 ueneāt: ut dicit pane x̄ v̄m̄
 aqua m̄rtū q; p̄ponit i altari:
 neq̄quā t̄i substantiā posse i
 v̄erū corp̄ et sanguine d̄m̄
 m̄rtū x̄pi. Quia p̄t eadem
 v̄uifim̄ sacramenta p̄quā nil
 p̄futua sibi: sume desp̄ciebat.
 Notat; deniq; a fr̄ib; q; sac̄m̄-
 tis altaris nō p̄ciparet: cōueit;
 secto a semōib; suis. Requisite
 causa nō negat: dicit se sac̄-
 mentis neq̄quā fide adhibe.
 Quib; doctentib; et monētib;
 dū nō acquiescēt: nec sancte;
 s̄ptuaz testimonio i mediu; p̄-
 lato t̄det: ad v̄eneabile abba-
 te res delata est. V̄sq; v̄ocāt;
 venisset: et abbas sc̄is sc̄dm̄
 data sibi sapiam̄ t̄fidelitatem
 illi; q̄ futuēt: Ille t̄ndit. H̄o
 nullis assertōib; ad hoc poteo
 t̄duci: ut pane et v̄m̄ que i
 altari p̄ponit; credā eē v̄erū
 corp̄ et sanguine x̄pi: x̄ p̄tea
 sc̄io me ad is̄m̄ descensurū.

Quod audiens vir dei: sicut
semper rebus in arto positus mirabi-
lem solebat auctoritate ostendere.
dixit. **Quid?** Monachus meus
in infernum descendet? **Absit.** Si tu
fidem non habes: per virtutem obe-
dientie scripto tibi: vade con-
tinua fide mea. **O** pueri precium:
o uere sapientie medicum gratia: per
unctionem gratie docente se de omnibus
qualiter firmiter temptacionibus
mederi debet. **N**on dicit fuge
heretice. vade dampnate. recede
pudice: sed confidenter dicit. vade
continua fide mea. credens in-
dubitantem puulum filium suum que
sacri desiderii uulua parturie-
bat. donec christus in eo formaretur:
sicut nequaquam a visceribus car-
natis sue. sic nec a fundamento
fidei sue alienum existeret. **C**onstrictus
itaque uirtute obedientie monachus
penitus sine fide ut sibi uide-
bat ad altare accessit: communi-
cavit: et per uirtutem obedientie sanctus
pater suum confestim illuminatus
fide sacramentorum recepit: quod etiam
reuerentem usque in diem mortis sue
conseruauit. **De domino meynardo**
quodam abbate de moris qui in terra
qua beatissimus pater solus orabat. uidit
crucem cum suo crucifixo super pau-
mentum positam coram illo et sepatibus
brachijs a cornibus crucis eundem dei
familiam amplecti atque aspergere sibi. Super

Dominus meynardus un-
quodam abbas de moris.
quod est monasterium vicinum
clareualli vir religiosus. mira-
bile quodam rem quasi de alio
retulit familiaribus suis: quam tamen
sibi met euenisse putamus: ita
dicens. **F**ocus est michi monachus
qui beatum bernardum abbatem aliqu-

reperit in ecclesia solu orante. **Q**uod
cum prostratus esset ante altare:
apparebat ei ibidem quodam cruci-
fixo cum suo crucifixo super pau-
mentum positam coram illo: quam ipse
vir beatissimus deuotissime
adorabat ac deosculabatur. **P**or-
ro ipsa maiestas sepatibus brachijs
a cornibus crucis: uidebat e-
undem dei famulum amplecti atque
sibi aspergere. **Q**uod dum monachus
ille aliquid diu cerneret: per nimiam
admirationem stupidus habebatur: et
quasi extra se erat. **T**andem uero
metuens ne precium sanctum offen-
deret: si eum ueluti secretorum suorum
exploratore ita sibi de primo
inimere conspiceret: sileuere abcessit.
intelligens tamen ac sciens
de illo homine sancto. quod uere super
hominem esset tota ipsius oratio
atque consilio. **Ad preteritum ciuicam**
morbo caduco laboranti et coram
se in itinere subito conuenienti precibus
a domino obtinuit ne passio illa

Capitulum apphendet ipsius m-
rit aliqui patres sancti ad uin-
uiscitandum fratres suos:
metuentes in agro. **S**ed quoniam in fir-
mitis erat. et pedes terre non po-
teat: preterit in asello. **P**orro
monachus quidam cum eo tunc
ambulans atque asinum trahens:
cum ab olim patet caducum mor-
bum. subito coram eo in ipso itinere
corruit: et cepit ab eadem epi-
leucia grauius torqueri. **Q**uo
uiso: uir sanctus condoluit ei uerum
et deprecatus est dominum pro eo: ut pas-
sio illa non apprehenderet amplius
ipsius. **I**gitur ex eodem tempore usque
in diem mortis sue per uiginti et
eo amplius annos quibus pergeat
suppurat: datum est ei quod antea

679 de
omni uirtute
scilicet boni in ore

nō habebat: quodq; cetis epiken-
 tias uir aliqui attingit. Quociens
 em̄ ex eodē morbo eadē debebat:
 passionē ipam p aliquitū tps
 spaciū p̄sentiebat: ita ut oportu-
 tate posset lecto decumbē. et
 repentini casus elezione iugiter
 p̄uenē. **Et quidē sc̄us pat̄**
 qui hoc ei inuig a dño ipe-
 trauit: credim⁹ q; p̄fectā ei
 sanitate obtine' potuisset: si
 hoc et saluti die ipius expe-
 die agnouisset. **De quo mō**
 hō ille grauis morbo ad p̄-
 taudū et duri admodū cordis
 eadē: cui saluando et uirga
 correctionis et bacula consolacōis
 semp̄ necia uidebant: cōtes-
 sū ei misericordit̄ ut subitanei
 cas⁹ piculū p̄sciendo iugiter
 declinaret: et salutiferi morbi
 stimulo nō careret. **De uisioe**
cui dā fr̄s clauall' agonizā'

Quis. **Capitū nom̄**
 Vidā de fr̄ib⁹ clauall'
 cū eēt posit⁹ i certis:
 Igress⁹ ē ad eū uisitandū bñs
 bñard⁹ p̄ q̄pletōnū decantant.
 Et uidens hominē morti p̄tinuū
 id iāq; migraturū: dixit ad eū.
 Posti fr̄ hūc q̄a quent⁹ tū
 fatigat⁹ ē labore: et iā post-
 modicū habet ad uigilias
 surge. **Ad** si te interim obdor-
 mēte oporteat illū suā mē-
 r̄upe' dormitōne m̄mū uera-
 bit: et p̄grandes uigilias inuig
 sollempnē p̄ m̄mū sopnolēcia
 erequet. **Et** ergo bene sit tibi:
 et etnalit̄ uiuas i tra uiuentū
 ad quā i gredieris possidendā:
 i noie dñi n̄i ihu xp̄i p̄cipio
 tibi quatm⁹ usq; ad hora dñi

officij expectes uos. **Qui** eger r̄udit:
 facia libent̄ dñe pat̄ ut ipasti:
 si tū uoto meo tuus p̄cib⁹ suffra-
 geis. **Abijt** itaq; abbas sc̄us cū
 silencio i dormitōnē. et ille qui
 certim̄ fere anhelitū trahēbat:
 nō obit̄ aū t̄m̄mū q̄stitutū.
Hor uāq; ut signū ad uigilias
 pulsai cepit: pulsata est eadē
 tabula: et ille decessit. **Ad** nō
 mō de isto fr̄e: uerūcū de
 pluib⁹ alijs pluries accidit: ut
 ad m̄itū et uolūtatē b̄tissimū
 p̄is suis eoz p̄telaret. **De eo q̄**
uir dñi aliqui decuisset mitte'
p̄ fr̄e quodā unū de filijs suis
i noxiā dēspata egritudine
egrotante i fr̄e ipius carnal' ḡwy'
do noie obuiaē' q̄silio m̄tē'
dure accepit p̄dicens eū i clau-
ualle nō q̄sumandū. Cap̄ v.

Qui audisset aliqui uir
 dñi quēdā de filijs suis
 spitalib⁹ uirū bonū et religiosū
 missū ab eo i noxiā dēspata
 ibidē egritudine laborante. decre-
 uit mitte' et redue' eū ad se: ut
 deuot⁹ fr̄ i m̄dulo suo moreret:
 et desiderata sepultura nō p̄uaret.
Uincantē unus de fr̄ib⁹ ei⁹ car-
 nalib⁹ noie ḡwido m̄tebat' huic
 obuiaē' q̄silio: quia cū eēt un⁹
 ex p̄uicorib⁹ clareuallis: itende-
 bat ut credo parte' sūptū i labori
Qui cū p̄tinacit' hui⁹ nōi p̄suasioi
 i s̄istēt: dixit ad eū pat̄ sc̄us. **Nūq̄d**
 tibi manē cura est de pecūia et
 uimentis: q̄ de fr̄ib⁹ tuis: **Quia**
 ergo nō uis ut fr̄es tūi nobiscū
 requiescant i ualle ista: nec tu ip̄e
 requiescas i ea. **Et** fr̄m ē ita. **Quā**
 isdē ḡwido q̄p̄ alias uir bon⁹
 et religios⁹ eēt: tū ut sermo sc̄i

impleret: nō ē q̄sumato ī clauual-
le: sed apud pontinacū fuentū
egritudine lecto decubuit: ibiq̄
disponente deo finimū vite sue
locū sepultūe accepit. **De eo q̄**

**btus b̄nardo p̄ annos tres mo-
ratus ē ī urbe roma cap̄ xi**

Uneabilis pat̄ b̄nardo
cū aliqui p̄ ānos tres mo-
ratus fuisset ī urbe roma. atq̄ ī
ptib9 ptalie. p̄ sedando scisinate
petri leonis: ī quo uidelicet ope
eūde famulū suū x̄p̄s d̄ns magni-
fice honestauit: tandē reuersus
clarauallē stūti p̄ orōne caplin
fr̄m̄ introiit. Et quia fatigatus ex-
itue d̄ni loqui nō potēat: bre-
uē quidē sermone sed q̄sola-
tione plenū ptulit: ita dicens.

Benedictus deus qui uos dilissi-
mos fr̄es meos michi reddidit:
et me qualescūq̄ p̄tēti uerū uo-
bis. Et ego quidē filioli q̄uis p̄
hoc trēmū uisus fueri longe
remotus a uobis: uō t̄n̄ putatis
me semp̄ absente fuisse. Sciatis
enī q̄ trib9 vicib9 interi reuisus
sū ad uos uisitans domū istā.
officiuasp̄ p̄ambulās: et semp̄
exhileat9 et q̄solat9 abressi: uidēs
vnaminitatē atq̄ ī stancia v̄rām
ī p̄pōito cordis nr̄i. **I**nnūa sūt illa
que iste famulo dei dixit et fecit:
ī quib9 manifeste apparebat eū
p̄phetali gr̄a p̄ditū: multoties
ibi p̄tē eū fuisse ī sp̄ū. ubi ab-
sens cōpe uidebat: multaq̄ ab-
scōndita et etiā longe posita
d̄no reuelante agnosce: q̄ ip̄m
late putabant. **H**ec at̄ signifi-
cauit nobis d̄ns gerardus quōdā
abbas longipontis: q̄ uinis ex
antiquis sermoib9 clarenallis:

dicta et fr̄a sc̄i p̄ris studiose
rimai satagebat. **I**p̄o q̄ referē-
te audiuim9. q̄ iste dei sc̄us. d̄n̄
ī quodā monachor̄ caplo ubi
dei p̄dicat: duo ex fr̄ib9 illis
qui aderūt uiderūt eū ī sub-
sellio ī quo residebat taere sus-
pensū: et quasi mensura un9
pedis a tra subleuati. **De no-
uuo quodā q̄ ī timorē cordis
recess9 tristitia q̄dā depascebat
p̄uicose. Caplin duodecimu**

Dne fidelis et prudens
dispensator anone d̄n̄ice: quo-
dā tpe p̄ causis ecclie solito
diutius foris moratus fuerat.
siquidē p̄ pace faciēda. p̄o
scisinate resarciendo. p̄ here-
sib9 cōfutandis: frequēt̄ ex
mandato sūm̄i pontificis lic-
tūssim9 exire cogebat. **E**xple-
tis itaq̄ causis: uerib9 p̄ quib9
eritat. ad monastēiū r̄uertit:
et q̄ t̄n̄ oportuitas dat̄ cellā
nouicior̄ ingredi: quatin9
nouelli et teneri filioli quos
lacte mitebat. quō diut9 sacre
exhortacōis ip̄ius dulcedie car-
uerant: tanto copiosius ab ubei-
bus q̄solacōis ei9 reficēnt. **Q**ua-
p̄sū enī pat̄ sc̄us exibat seme
ubi dei sem̄abat sup̄ omēs aqs:
et uir un9 absq̄ fenore sp̄italis
lucri redibat: īplens cellā p̄ba-
cōis unilatūdie nouicior̄: quor̄
m̄is aliqui usq̄ ad centū exten-
debat: ita ut ad horas diuini
officiū nouicis chorū replenti-
bus exceptis paucis sermoib9
qui discipline p̄uidebāt: mo-
nachi foris stae cogēnt. **C**ū q̄
sicut p̄dixim9 cellā nouicior̄
intrasset: et ī l̄gua sua illa

ploms

Scia

placabili et edificanti edificatioia
 rictos hilares et ad observatiã
 sacri ppositi ferventiores reddi-
 disse: unũ ex eis seorsũ renio-
 cans. Dicit ad eũ. fili kme?
 Unde tibi hec esticia q̄ itimos
 recessu cordis tui ad pnciose
 depasat. Novicio at p̄ ve-
 tũdia vir aliquid loqui auden-
 te: aut illi v̄ mitis et hũilis
 cede: q̄ se pastore et nõ merce-
 nariũ ouibz exhibe nouerat.
 Scio fili dilectissime. scio ea que
 cõu te agit: et p̄tea patno
 pietatis tibi apacioz affat. In hac
 nãqz tanta mora absence mee
 cõ desideratissima semp michi
 fr̄m meoz p̄ncipa corpali care
 apulsa fuisse: et p̄ dñi grãam.
 cõcessũ michi esset. et qd̄ corpa-
 lit nõ poterã p̄ncipalũ supplerẽ:
 rediensqz i sp̄m singulas circũ-
 rem officinas. qualis se fr̄es
 haberent diligenter explorans:
 etiã ad cellã novicioz accessi.
 In qua cõ vniuersos i timore dei
 exultantes et ad p̄ncipa labores
 accinctos iuenisse: te solũ mi-
 nua esticia deperire q̄sideas
 igemũ. Cũqz blandiendo tibi
 te michi astuige velle: tu me
 adisatus. et facie a me auctẽ
 amaisime flebas: ita ut cu-
 culla ur̄a lacrimis tuis i fundẽt.
 Hec dices pat̄ sc̄is et saluta-
 ribz monitis aggressõ captiuũ.
 merore fugauit: et i spiritalis
 leticie libertate iã pene esticia
 absortũ reuocauit. De miabi-
 lis deus i sc̄is suis: v̄ ineffa-
 bilis deus: et ineffabilia opa

eius. Quid em̄ i hoc bt̄issimo
 p̄re nro magnis ammirer nescio:
 an q̄ tantã et tam i solũ grãam
 a dño p̄cipe nõ semel sed plu-
 ries meruit: seu q̄ tam excellẽ-
 tem grãam p̄cipiens nõ eã apd̄
 se seruauit teste ostia: sed nec
 paucis tñ familiaibz suis eã
 reuelauit. qd̄ cõte et ipm sine
 piculo vir fieri posse videt: v̄
 i publico quentu sicut supra re-
 tulimz corã vniuersitate fr̄m eã
 sibi collatã eẽ manifestauit: et
 tamẽ mente a deo i timore dei
 solidata habuit ut vauitatis sp̄i
 pulsaret neqz timet. Inueni-
 etiã i gestis huius b̄i viri. qd̄
 huc i carne degens nouico ciudã
 i clareualle grauit egrotanti cõ
 multitudie monachoz i sp̄itu
 apparuit: p̄dicens ei q̄ quinta die
 foret i moeritur. et q̄ ipa die
 sole iã ad occasũ vergente uisitã
 eũ iussit q̄ fide et nichil time:
 sed recto p̄ncipa cursu p̄tingẽ
 ad dñm ihm xpm: et offerre
 ei hũile sue clareuallenũ fãilie
 salutaciõne. Ad quã voce nouicia
 qua potuit capitis i clinaõe et
 motu amuens labioz: clausis
 oculis eadẽ hora obdormiuit in
 dño. *Qualit̄ vir dñi b̄nardus
 p̄ncipa rogatu cleicoz scolas i h̄ssũ
 v̄e phie foemã edens. monebat
 eos de mudi cõtemptu. de sub-
 eũda p̄ xpo dño volũtaria paup̄-
 tate cap̄ x̄m*
Quadã p̄tea vice cõ vir dñi
 b̄nardõ causa erigente.
 p̄ncipa adisset: rogatu cleicoz
 i gressus est de more scholas
 eoz. Quibz ostendens foemã

uē philosophie? inonebat eos
 attentius de mūdi cōtemptu: de
 subeūda p̄ x̄po dño uoluntaria
 paupertate. **Explicit** uō sermone.
 cū uemo ex eis cōuēter: tristis
 egressus est: eo q̄ p̄t̄ uocū et
 p̄t̄ solutū id ei accidisset. **Venēs**
 ad domū cuiusdā archidiaconi
 qui eū ad hospitium suū traxe-
 rat: secessit ī oratoriū ibidē q̄
 stititū. **Quā** cepisset orare ī spū
 uehementi: ualidissima ap̄icti-
 one totū ī lacrimas resolutū ē:
 ita ut gemitū et singultū quos
 cohibere nō potest foris audiri
 q̄tinget. **Quo** apto: p̄ductū archi-
 diaconus a socijs eius īquire ce-
 pit: quā eēt tanti causa meritis.
Rūdens aut̄ unus ex eis uir reli-
 giosus quōdā abbas fustina
 uose reynaldus. q̄ secretorū faūli
 dei magis oscius eāt: et eis etiā
 relatu ista agnouitū: dixit ad
 eū. **Homo** iste mirabilis. totus
 igne caritatis accensū. et totū deo
 absoctū: nil aliud ī mīdo desi-
 derat. nisi tantūmō ut ualeat
 errantes ad uia uirtutis reducere:
 et eorū aīas x̄po acquirere. **Et** quia
 mō uibū seminauit ī stolis: et
 de quisiōne clericorū fructū uibi suū
 nō recepit: deū sibi putat iratū:
 cuius hodie ī p̄dicatiōne sua nō p̄-
 sensit respectū. **Hic** ista p̄cella
 gemituū: hic effusio lacrimarū.
Unde nūc c̄tissime spero: q̄
 hodierna sterilitate crastine sa-
 tisfactiois ubertas grandi senex
 cōpensabit. **Mane** itaq̄ facto. cū
 stolas repetisset p̄dicatōe eḡḡo:
 ad mitū dñi nauē cogitaciōnis
 duxit ī altū: et sacre doctrine

et retia lauant ī capturā.
fructo uō simone: plimū ex
 eisdē clericis p̄ manū illius sese
 dño reddiderūt. **Quos** p̄tina
 de mūdi cūq̄ denariis fluctu-
 tibus extractos et ~~uete~~ ueluti
 culis cōductis īpositos: ī sal-
 uatoriū clareuallis īferre nō
 distulit. **Tandē** egressū de ciui-
 tate: cū cōmunitatū suū usq̄ ad
 uillā s̄cā dyomsh uenit: ibiq̄
 p̄notauit. **Sūmo** uō mane
 cū eū recto itine p̄fecturū
 fr̄es illius estimarent: dixit:
Redeūdū ē nobis oībus p̄siq̄.
 quia sūt adhuc ibi aliqui ex
 itris: quos oportet nos inde
 abducere et uigē hūc ouili
 dūco: ut fiat unus grex et unus
 pastor. **Cū** ergo cepisset ītroire
 ī ciuitatē: uidit clericos tres
 ā longe ī occursum eiū uenē-
 tes: et dixit ad socios suos.
Expediuit uos dñs: itaq̄ uia
 mīam p̄fiscem. **En** isti sūt
 clerici: p̄t̄ quos uenimū. **Illi**
 uō accedentes cū eū adesse
 agnoscerūt: gauisi sūt gau-
 dio magno ualde: et dixerūt.
Quā desideratū aduenis
 b̄tissime pat̄: q̄a p̄p̄itū.
 uirū eāt adire te: et uir pu-
 tauimū abeūte q̄sequi posse.
Qui rīdens dixit ad illos.
Et ego nouerā dilectissimi:
 p̄t̄cā festinabā cū paup̄ibus
 occurrere fugiētibus uobis. **Gra-**
 diam itaq̄ simul: erop̄ per
 grām dei ductor itineis uā.
Adiūctis ergo ceteris sup̄noia-
 tis. secuti sūt homīne sc̄m

adherentes ei: et sub discipli-
 na magister ei9 spitalē im-
 liciā exercentes cunctis dieb9
 uite sue. *De nouitijs de q-
 ba vir bñs [sp]i dei lo q-
 pdixit eos omnes grām spital-
 dignitatis adeptiōs & nomē et*

Ho benedictionē *officiū abba-
 tis scētitiōs*
 hui9 scī p̄is quidam *ruin*
 aliqui nouiti9 ei9 veterē ho-
 minē cū actib9 eructes suis:
 nouū qui scdm deū creatus
 ē i iusticia et sc̄itate uelutatis
 rduerūt. De quib9 vir bñs
 i spū dei loquēs pdixit om̄s
 eos grām spitalis dignitatis
 adeptiōs: et nomē et officia
 ū abbatis scētitiōs. Cū p̄ suc-
 cedentib9 aīis. t̄pib9 op̄ctiōis
 i sigulis eor̄ ubi p̄phete h9
 effectū manciparet: un9 ex eis
 uoie petr9 que i suēcia. ad
 domū noueuallis abbas sc̄is
 direxerat. p9 obitū ip̄ius per
 aīos q̄ plures usq̄ ad senectū
 p̄mo pene ad decrepita etate
 absq̄ hoc uīne gr̄e uirū:
 eo q̄ simpliciois esset natie.
 et ad tantū officū d̄mistrā
 dū un9 p̄dones estimaret.
Sed quid? Nūqd ul̄ tertius
 simba m̄sidi latens. ul̄ gra-
 uoīs etatis t̄comoda sustinēs
 om̄ipotentia sc̄i s̄ sp̄is effu-
 ge potuit: quo un9 iplet
 de eo qd̄ p̄ os p̄phete sui
 bñardi idem sp̄is sc̄is tanto
 aī p̄dixit. Deniq̄ tanti t̄p̄is
 spaciū cū iā fere i obliuione
 uemisset qd̄ de hoc colūbine
 simplicitatis hoīe sc̄is pater
 pdixit: accidit ut fr̄es de

quadā domo noueuallis i insula
 que gadodia d̄: sicut destituti pas-
 tore. scdm ḡuale q̄suetudinē or-
 d̄nis ad m̄rem suā recurrēt:
 quatin9 p̄ p̄uidencia et sollicitu-
 dine p̄is abbatis domni ip̄s9
 dign9 dispensator cōstituet. Et
 uolente d̄no sine cui9 mitu nec
 solū a arboris nec un9 passer
 i t̄ra fr̄a cadit: tā p̄i abbati q̄m
 cetis q̄ *electio* electioē tulerūt
 placuit. ut p̄dictū senē thanc
 p̄re sollicitudis assumeret: qui
 tanto fiducialiq̄ de pietate dei
 sc̄issim9 p̄is sui meitis cōfi-
 det: q̄nto humiliq̄ de sua in-
 sufficiencia diffidet. *Ed̄ ubi*
 factū ē et iūbu qd̄ olim sc̄is p̄
 dixit ad memoria reuocati.
 ubiq̄ diuulgatū ē: mirati s̄
 om̄es qui audierūt: dicentes
 p̄mociōne tā senis et simplicis
 hoīs ad hoc t̄m̄ dina dispen-
 sacōne fuisse p̄usa: ne ex oīb9
 q̄ p̄ sp̄m p̄phete locuti ē homo
 dei. unū salte iota. ul̄ un9 a-
 per i cassū plata uideret. *De la-
 trone suspendio ad iudicatio.*
que pat̄ sc̄is sibi donai petiit.
et cōsū fecit Caplin ru.
Contigit aliquando eūde
 dei famulū p̄ negocijs
 quibusdā adire comitē theobal-
 dū. Nūq̄ appropinquat opido ubi
 ille tūc eāt: obuia habuit.
 turba hoīm copiosa: q̄ iubete comite
 latrone quēdā facinosū atq̄
 famosū ad suppliciu p̄traherāt.
 Quo uiso clementissim9 pat̄
 apprehendens manu sua lorū
 quo eāt miser astrictus: aut
 tortorib9 ei9. *Dirutit̄anich*

godladia

sicutum istum: ego enim volo manibus
 tuis suspendere eum. Audies
 aut **omnes** omnes aduentu hominis
 dei: festinauit ilico occurrere ei.
 Animo namque deuotionis affectu sepe
 eum dilexit: atque honorauit. Quis
 videt sine timore eius quo la-
 trone pro se tenebat: exheruit
 vehementer: et dixit: Heu venia-
 bilis pater: quod est quod facere vo-
 luisti? Et quid enim furciferum
 istum mulieris condempnatum: a poeta
 referri retraxisti? Quis enim saluum
 facere potest: quia iam totus dy-
 aboli factus est? Desperata est iam
 penitus corruptio illius: nec unquam
 benefacere poterit: nisi moriendo.
 Dicit ergo dominus pater sine peccatis
 hominem peccatum mihi: qui de pesti-
 fera uita eius multos uita peccata.
 Respondens autem pater sanctus: dixit: Hinc
 quidem uirorum optime scio hunc
 latrone esse sceleratissimum: omn-
 que tormentorum acerbitate dignissimum.
 Non me ergo existimes huius
 modi peccatore spiritum uelle re-
 linque? qui potius cogito eum tor-
 mentibus tradere: et dignam ex eo cape-
 re ultionem: quam utique tanto dignior
 est quanto diutius. Tu illum de-
 cerneris breui supplicio et mo-
 mentaneo iudicio consummare: sed
 et ego faciam eum diuturno cruci-
 atum et morte longissima mori.
 Tu furcis appensum per unum aut
 per plures dies mortuum in patibulo
 manere permittes: ego cruci
 affixum per annos plures faciam in
 pena iugiter uiuere et pendere.
 Quod audito princeps christianis-
 simus siluit: nec ausus est ultra
 contradicere sermonibus sancti.
 Permissus ergo benignissimus pater

cruci crucem sua et idcirco circa
 captiuum suum: et attonsa coma
 capitis eius sociavit illum ouili-
 ditico: de lupo faciens agnum.
 de latrone commissum. Qui uenies
 cum eo ad claraualle: factus dei-
 ceptus obediens usque ad mortem.
 pulchre nominis sui etymologia
 exprimit. Instancia proposita sui:
 constantis enim uocabatur. Itaque
 tunc in fallo et eo amplius
 annos in ordine superuicentibus
 grauit ad diem: qui enim per multa
 beatissimum patris uel a duplici
 morte coepit uidelicet et anime
 misit eripe dignatus est.
De quodam uio uentura uultu
honorabili mediolanensis civitatis
que in fide christiana testificatus est factum
de re binarum
duo milia
apostolos
vidisse
et
no
 Dimmo reynaldo
 cuius supra mentione factum
 cum idcirco cognouimus
 que familia dei bernarda cum
 uenisset aliquam mediolanum
 per recedendo sassinare per
 leonis. cum tanta exultatione
 uisus susceptus est: ut tota
 ciuitas fere per unam leuam rueret
 et occursum eius. auxili uero
 eorum per quatuor aut quibus un-
 liaia: obuia ei presserunt. Ita
 demum sibi ipso complacuerunt
 ut cum eum antea uidisset: in
 gressum in urbe mori in archiepiscopum
 unanimum consensu rapent po-
 tius eligent. Sed cum ille re-
 cusasset: pati erat omnino
 uim facere: nisi fuga latent-
 ena sisset. Cum ergo ibidem sedet
 in quadam amplissima domo: tanta
 circa eum erat hominum multitudo:

de quo in iustis beatus e aial:
vini utiq; ex ill' q' natura pna atz
ventri obedientia fuit. Quod
si p' libitu suo comedit atq; pig
uestit: nichil inde iusticia ledit
nichil deus offendit: q' iumen
tu qd' suu e' fuit. Unde no' etiam
arguendi i iudicio dei ego x' magi
tus de ceruicibz iumentoz: sed
vniuscuiq; de collo suo iudicabi:
Nuc si plag' respice colla' meu
et vide si grossius sit collo magi
tu: inde me iuste foesta repre
hende' potis. Hoc itaq; dicto. cu
pucul' eruit: et caput demidato
usq; ad humeros: apparuit ipius
collu' ut eat' pductu' et gracile:
qd' q'uis eet' carmbz exesu' et te
mie: tu ex dono celesti eat' pulchz
et candidu' unius sicut collu'
oloris. Qd' cu' videret vniusi qui
aderant: letati su't leticia magna
bndicentes dnu': qui dedit i' ore
famuli sui tu' patu' et conueniens
responsu': unde q' fundet' et ob
struet' os loquentis i' qua **De**
tero quoda' q' puluere' loci ubi
vi dei vestigia steterat' nra fide
et deuotione ocul' admouit' x' vni' r'cept'
Qdm ad huc i' eade' regione **xviii**
reuerendissim' p' moxat'
et t'p' ex aplis vna' circuiret p'
castella et ciuitates euangelizando
et curando omnes languores: heticos
quoq; turpissima deliramenta re
darguendo conuicendo q'futando:
accidit ut rem quoda' i' vicinia eade'
copta fama v'itutu' atq; signoz
q' p' manus hois dei multiplicu
bant p' dies: spe recipiende sa
nitatis aiaty eide' dei famulu'
adire decreuit: si forte benefico
celestis gre' que p' ipm' miseris
mortalibz copiose tribuebat: sibi
quoq; recitatis caligine deterfa
lume' dulce restituet'. Accelerat
itaq; et vbiua' sanctu' dei repree
posset sollicit' i'quirens: audiuit

cu' i' quoda' celebri conuentu in
medio magne multitudis con
siste': ubiq; iute disseminae.
Quo cu' pedibz offendens et
anhelus puenisset: tristi
rumore pcellit: qui vix diu
la' inde recesserat: et i' alia loca
trist' migrauerat. Quid tu' ager'
Biquide' desideriu' recipiende
sanitatis cu' eu' curte' vltima
compellet: densissime tenebre q'
oculos eia' obsederat: pignu'
et unig' expeditu' reddebant.
Quoq; i' defectioe' meatis multa
estitia' q' abesceat: subito dima
gra' i' spiratu' et de mentis b'fissi
mi vni' spe' toto corde accipies:
cristantibz ait. Rogo p' misericordia
dei ducite me ad locu' illu': i' q'
dei homine' stetisse ul' sedisse
cristissime scitis. Qd' cu' beni
uolentia eoz q' aderat continuo
q' secutus fuisset: venies ad locu'
toto corpe i' tra' p'stuit: miru'
q' deuotione puluere' ipm' i' quo
sac' vi vestigia steterat' deos
culando: dnu' quoq; misericordia
p' m'ita' serm' sui curius splo
rando. Qd' cu' ducius fuerat: et
de ipso pulue' fide plena oculos
suos q'fricauit: repente misere
rante dno q' stitate' famuli sui
luz absentis etia' i' hac gra' de
clarat' dignat' e'. lumen oculoz
recepit. Qd' scitu' no' solu' ca
tholicis ortodore' fidei finame'
tu' q' tulu': veru' etia' inalignoz
heticis q'fusiois x' obpben' nota
adaurit. Cetiu' quis dignie' e' fer
re sufficiat q' fundatu' i' humilita
te. submiss' i' timore pauidus
crist' inspectione fuit: vix b'is i' o'i' huc
gla' et honore' quo colebat' a
pplis t' buba' et lignis: quocunq;
est negotioe' eccl'iastrae' causa

deuēniē stigisset. Ut enī de ce-
 terarū regionū nationibz ta-
 ceat. qui catholice fidei pietate
 illustrabant. certe hī ipi gas-
 conie ppli quos de faucibz pu-
 tidissime hēseos pat' scūs ubo
 pdicatiois signis et etiā pdignis
 adiutandis tāq' de ventre tu-
 feri reuocabat. ipm tanto de-
 uotōis seruoze uenerabant.
 ut cedens aliqui ipocritati
 eoz & i cathedra residēs seipm
 uolūtati eoz exponēt. Tantaq'
 sint multitudo irruentiū pplōz
 benedictione postentū ac su-
 cras manū eoz deosculantiū.
 ut tenerrimā p'susq' attenuatā
 curue ipius opressione et ipe-
 tū crebro deosculantiū ferre
 nō valente. manū et brachia
 sac' i modū pugnoz i tūmeste-
 reur. et vū ali' bndictione
 sibi p' uicue q' de illo eribat
 pcurabāt. inde ipe debilitaty
 et penitū coquassaty. gues
 corpus molestias sustinet. p' oīa
 bndictus deo q' i hys diebz no-
 iussimū i castrensi ordine tam
 pfecte religiois et g'stimate iusti-
 cie homine sustinē dignatū est.
 p' que monastioy ordo i antiquū
 sacre religiois p'gior uigorem
 florescēt. et ecclia dei p' aplica
 grām ipi collatā diuē tūc bene-
 ficia plurima g'seqret. **De mox-**

tuo quē b'ns b'nardus suscitauit

Terra iherosolimoꝝ **cap' xix**
 tpe quoda occupantibz
 saracenis. b'nus b'nardus cuius
 aiām xpiane desolatiois gladiū
 arbitate sigulai pfodeat. crūq'
 q' discurrens. ad ulciscendā sal-
 uatiois iuriam. et ad expugna-
 tione gentis incredule. turbas
 fidelū nō ubis tū sed signis

et uirtutibz hortabat. Accidit at' est
 i alemannia uenit. et egrediente
 die quā quada de friburgh oppido
 memorabili i p'ibz brigundie g'
 stitudo. a quodam henrico uio no-
 bili et adhuc iuuenulo. ad quada
 mansione ipius ubi ead' i uespa
 pnoctandū deduc. copiosa multitu-
 dine eū sequete. Cū aut' idē henricus
 accepto iā cruce signaculo. nō
 equitae sed pedibz p'posuisset i sede
 donet expensarū apparatu collecto
 p'posite p'gnatiois iter arripet.
 ascenso equo secuto ē uirū dei
 p'ting abeunt. Videns hoc & i uides
 quida uir behal eiusde henrici
 serues. hō totū p'uitatis ama-
 tor et bōs totū i credulū i serua
 dei. ait. Ite modo & dyabolū illū
 sequi. et ipe uos dyabolū app-
 hendat. A late uō due mulierule
 uementes tur se deportabit etiā.
 pedū et quozūda mēbz destitu-
 tā officio et cōtractā. ut i p' dei
 rogat' uolebant. ut calamitate
 i firme et baularū angustias.
 curatiois optate remedio releuet.
 Porro henricus hanc i tuens et
 miserū. egra iquit sup collū
 equi mei michi porrigit. & uos
 ad suū dñū p'uenites. subsidū i-
 ploate. **S**icut ergo serues ad hoc
 pietatis opus dñi sui idignas et
 i parens. usq' q' ipm i uentione
 arguit atroē. quasi ad i tanta-
 tore et maleficiū et i uentiū eiusore
 esset misera delatū. Cū henricus
 nō iquit sed desed ut ad bndictio-
 ne uī dei recuperet sanitatē. et ex-
 certissima salutis eoz fiducia tibi
 pollucioz. qd' si eā nō sanauerit.
 equū cui i sedeo tibi dabo. Verbu
 igit' hoc ille gratulauit & g'tant
 accipies. tota diffidencia faciente
 ututis risit p' et i rrisit. tā de
 curatioe. q' de equi adeptioe p-
 gaudens. **I**lla uō dñi ad scil dñi
 delata fuisse & desiderata bndictioe

diffidens

illius **et** adepti. illo surrexit ito-
 lumis: alieno sicut ia hatteng
 nūsteio nō gestanda. Videns hoc
 seruicus sepe sum. In impetu spūs
 maligni **et** que gerebat i pertōe:
 festinauit ut cōsusus i facie vi
 dei quicquid nequius ul' turpius
 āspirante sathana gcepisset itiq:
 i ipm toto conuulsiue maledicās
 et cōuicias iactitaret. Verū vltio
 ne dñi ptius occurrente: ipse
 retro cōuertit resupinus: **et** cer-
 uice collisa spm exalauit. Vnde
 subito lamentande moeris ei9
 dolore percussus henric9 casu hūc
~~hugobus~~ lugubere et octasū mūn-
 auit abbati: supplicās ut cū pau-
 lulu pcessissent: ad tā triste spet-
 taculu reuocaret. Dicente quoq
 eode henrico hoc ei ppe uos am-
 dit: quā tuos blasphem9 eē nō
 timuit. **Heu** iquid dūe ut ppe
 tue gūspūa moeriat. **Retrogessit**
 igit ad orōne i qua sola i omni
 difficultate fidebat se gtilu: et
 ad longitudine vni9 pat nū
 sup eū silent orauit: **et** mox p-
 cepit astantib9 illū erige: qui
 erectus ut pote nā defunctus.
 caput carcus ceruicis suffragio
 quaquūsiū agebat miserabili
 cūfleru. **Rurs9** aut. Tenece f-
 mit ei caput. **Demū** appianus et
 salua sua cui9 medicinali vuti-
 one psepis utebat: loca lesure
 delinens **et** gsignās: i noie dñi
 ait surge. **Et** itim. In noie p̄is
 et filij **et** spūs sc̄i: de9 spm tuū
 tibi reddat. Ille uō recepto mox
 spū: factus ē i aiām vuentē ul'
 potiq rediuiua: mirantib9 p gau-
 dio **et** i celū voces ac laudes attolle-
 tib9 vni9 q̄ āderat: tā maifeste
 q̄ i maculose moerui reuuisse.
Interrogat deinq ab eode sc̄o dei

et videant

quō uictiq quid actiq eēt i
 reliquit: dñe ait: modo quō
 iusseris vniā: faciāq quiddā
 p̄cipies quiddā uoles. **Ab** asta
 tibus etiā requisit9 vtr' fuisset
 iā mortuus: mortuus eram
 iquid: et sūā dāpnatōis acc-
 peni: ac nisi abbas sc̄o festi-
 uasset occurre: irreuocabilit-
 era ad iūia ducenda. **Ad** ex-
 hortatōne quoq̄ quocūda af-
 tancū crucis accepit signa-
 culū: et cū cetis ih̄osolūna
 ē p̄fect9. **Henric9** iste i eode
 itine deo et b̄o vniado se
 reddidit: et i claraualle post-
 modū monach9 ei9 fuit. **Hoc**
 ipse mūaclm cū fidelib9 ocul
 eet ituit9. et credet sc̄ptōib9
 vite sc̄i p̄is eē notissimū:
 desphensio tande fuisse silent
 omisū. ualde doluit: **et** ad glā
 dei et sc̄i p̄is sicut p̄sentaneē
 suat ḡtemplat9 narrauit: ut
 i quā glā sit habenda que ita
 glōsificauit alassing: audiat et
 itelligat oīs grāto i sc̄m sc̄li
 futia. **De obitu b̄i b̄nardi**

abbatis Caplin r̄
Dilectus deo **et** hominib9
 uenēabilis p̄ b̄nardus
 dū i claraualle sua felicit con-
 sūmasset dies suos: plens die9.
 sed plenoz vitutū regeruit in
 pace. **Ad** cui9 erit felice epi
 et abbates ali9 religiosi viri:
 multi ualde cōuenere. **Sup** p
 bidm̄ ereque celebrarent: tū
 tā hom̄i multatudo quētur: ut
 pene nulla ep̄s. nulla fr̄ibus
 reuerēcia habet. **Na** grā san-
 tati q̄ affiat vni9: nō recessit
 a defūto. **Cū** etiā sc̄m corp9
 sacerdotalib9 idiuuentis decēt
 ornatū reuelata facie maibus

S. diu

quoque discipulis in medio eorum positus: si quidam diuitio et graui morbo epileptice detritus reuerent et humiliter accedens: patrem suum tunc adhuc uiuentem lacrimis inuosis precibus ut suum misereretur orare cepit: nec poterat pius pater adhuc in medio filiorum positus: tam grauem filij sui calamitatem dissimulare: sed tunc dicit: fili ego dormio et cor meum uigilat: cernens quod petebat per gratiam dei accessit. **N**am ex illa hora ipse se ipse conualuit: et abbatem suum uiuentem post mortem felici experientia didicit. **P**ro die etiam quam cederet preciosissimus ille thesaurus puer quidam de uiculo primo aduenit: presertim uerum aridum habens brachium: et manum contractam. **C**uius etiam et debilitati qui pueri adierunt: quanto hunc fiducialiter ad sacri corporis tactum inuenire per horam orationis nona: quanto id minus inuocet etas per se presumere audebat. **U**bi uero brachium aridum brachio suo: et manum contractam manum benedictae applicatam est: repente uigore nature redeunte brachium qualuit: et manum libere extendens et reflectens digitos sub oculis totius multitudinis que sacrum filium quaquerisum cernere uiderat: presertim salutari restituta est. **I**n cuius curacione tantus illic fructus est clamor omnium qui adierant uociferantium in laudem dei: ut uix eum potuerunt frangere disciplina reprimere. **S**upremamente nocte allatus est alius toto corpore debilis: percubuit lectulo:

et coram psallentibus erectus est. et deductus ad altare. **F**ratrem dicitur cisterciensis qui cum pluribus alijs abbatibus sui ordinis ad erequias uidei aduenit: considerans tantam opportunitatem tumultuatis populi. et ex precibus futua conueniens: uehementer tunc cepit ne si crebrentibus signis. tam intolerabilis populorum turba conerret. eam ipse discipline purget ordinis. et se religionis feruor in eodem loco tepesceret. **Q**uia ipse habita super hoc deliberatione: reuerentem accedens per uirtute obedientie. ne signa ulterius faceret inhibuit. **S**ed cum dicitur apud de domino uero ihesu christo quia fructus est obediens patri usque ad mortem: et illius exemplo legislator uir sanctus benedictus obedientia uobis usque ad mortem in regula proponat: sancta et uehementis anima patris uiri mortali homini etiam per mortem carnis obediens fuit. **N**am signa que tunc radice ceperunt ita cessauerunt: ut ex illa die et demum tunc puberula facie uisus sit. licet quibusdam fidelibus precipue sui ordinis fratribus per uariis incommoditatibus ad se clamantibus usque hodie deesse non possit. **N**amque sola illa signa que disciplina ordinis per eas concurrentium populum inuenerunt: dominum cisterciensem frater uoluisse manifestum est. **E**uolutis de hinc per transitum beati uiri pluribus annis: erat in ytaliam matrona quidam. quam correpta spiritus malignus atrociter ueraciter cepit. **Q**uo tam lamentabili casu propinquus et annis eius uehementer obstinatus: si quid remedij foret sedula meditatione pensare cepit. **F**rat autem in uicinia eorum cenobium quoddam: ordinis cisterciensis. **E**t sicut inuentibus in angustia constitutis.

spes undecimq; concepta solet pare
 fiducia: ad eandē domū det de
 monia illa causa curagis dūc
 comūm q̄silio detreuerūt. **E**d et
 scū est. **S**istit misera ad portā:
 et aliqui ex simul comitantib;
 qui tantū malū abbati et fr̄ib;
 mīciarēt: opēq; flagitarēt nūtiū:
 Abbas uō quosdā de semoibus
 quos magis noueāt sp̄itales as
 sumēs: cū cruce dīni et sc̄oz re
 liquis liquis egredit ad pacē
 tem. **C**ūq; malignus ille sp̄us p̄ dū
 cruce et sacra sanctoz pignora
 quiritū nil mouēt: recordatōe
 abbas habē se venerandas reliqui
 as de capillis et barba sc̄i b̄uardi:
 quas eodē in fallor aīo ad caplin
 vadens iclaruallē p̄ b̄ūdōne ac
 ceptat: et ad tutela cōtinuo secū
 ferebat. **E**t nil dicens. manus sub
 cuculla silent misit: quatinū ex
 tractis hys reliquis demonū p̄
 has vrgeret. **Q**uō pestifer ille lu
 teis oculis ut dephendit: cepit cō
 tinuo scabellū pedis terere: sp̄uta
 iacē: totiusq; corp̄s ī decenti mo
 tu quid int̄ patet: p̄debat dūq;
Et erūpens ī uocē: eua iqd̄ abbatu
 le. quid vis facē? **Q**uid tuō mali
 gna tue sub illa ueste tua machina
 ris? **F**rustra miseris: ī cassū laboras.
Berua b̄uardū tuū: nec em̄ p̄fices
 quātq;. **D**icente uō abbate. p̄ dūi gr̄as
 h̄ sc̄issimū vi meita modo egre
 dieis: ille r̄ndit. **Q**uid: An credidit
 tibi: qd̄ phibuit ei signa facē? **H**oc
 ergo sciens: securū ī hoc domū
 lio meo requiesco. **A**bbas at̄ audi
 ens et fr̄es qui cū eo erūt h̄et lib̄a
 ualde mirati sūt: q̄ sc̄ sp̄us neq;
 indictū illud ī scutu sue defensionis
 tā celeit̄ f̄ueneit. **H**ec nos de uirtu
 tib; b̄i b̄uardi abbatis breuit̄ p̄
 str̄im̄m̄ dūi misēdia p̄stolantes:
 quatinū dulcissimū p̄ris meitis
 et fr̄ib; uos ab oī malo custo
 diat: et post tanta patroni sac̄

uestigia dīne gr̄e sp̄itas lege
 tes et̄e uite p̄ncipio nō frau
 dai cōcedat. **D**e d̄no roberto sc̄o
 clareuall̄ abbate **U**o nouino q̄
 exhortatōe ip̄ius p̄ grande iūā
 culū ī sc̄o p̄posito
Successit b̄issimo patri
 b̄uardo ī reginē clara
 uallens cenobij d̄ns robertus
 abbas de diuis: cuius filatōis
 ser ul̄ septe aīis anteq̄ ip̄a p̄
 monio fieret d̄ns reuelatē dig
 niat̄ est. **C**ū em̄ aī tantū t̄p̄is
 sp̄aciū. duo de fr̄ibus monastij
 clareuall̄. de felicib; actib; di
 lecti abbatis sui b̄uardi collo
 q̄rent: sc̄is ne aut̄ unq; ad altū
 q̄itū t̄p̄is iste p̄ t̄r̄ adhuc uic
 turū sit? **A**lter uō uestie se
 r̄ndente: ego ī quid sc̄io q̄ ser
 ul̄ septe annos uictū ē: et q̄
 d̄ns robertus q̄ hodie ē abbas
 de diuis ī h̄ monastij regi
 tūne eide succede debz. **Q**uō
 ubi deo donante factū ē: idem
 religios; abbas papocale curā
 tanto h̄uilius exercuit: q̄nto
 se ī feriore meitis p̄decessori suo
 iudicauit. **Q**ūto em̄ em̄inen
 tiorex pensabat uirtutes illius
 q̄ p̄ressēt: tanto ī se magis des
 piciebat: quātq; boni facē po
 teat. **S**icq; sc̄ū ē: ut cū magne
 religionis sp̄eritue dact̄: cōp̄atō
 ne tū meliois ī oculis suis. p̄p̄a
 sibi uita uilescēt. **H**uius ueneabu
 lis abbatis t̄p̄ib; eāt ī monastio
 clareuall̄o religios; quidā mo
 nachus q̄ uidit gl̄osa quādā u
 sione: quā ad q̄solatōne h̄uili
 sue clareuallens familie d̄ns
 ostendē dignat̄ est. **P**erū fr̄ ille
 qui eandē uisione uidē meruit:
 utrū dormitās an plene uigilās
 eā uideit īcertū habz: magis

isda

aut uigilans et certissim raptus
 uidisse se credidit. Igitur hinc sedit
 pasche cum esset uigilans in choro
 clareuallensi: facta est super eum
 ibi manus domini. Et ecce sursum
 in aere contra medium chori appa-
 ruunt ei dextera resurgens atque
 gloriose: quae prae se familia et psal-
 tibus et ymnis et canticis spi-
 ritualibus sancto uocis suo assistente
 benedixit: et uiciferae crucis
 signaculum semel et secundo longo
 tractu super eum ipsiuit. **S**piritus
 autem mysteria loquebatur in corde ui-
 dentis haec: atque dicebat. **H**ud
 est brachium diuinitatis: haec est
 dextera omnipotentis. **E**ade itaque
 die consilio uir nobilissimus au-
 dacias uir diuinitis archydraco-
 nis. qui causa ordinis illuc ad-
 uenerat: nec tamen aliquid ad prius
 quisionis propositum habebat. **S**ed cum
 ordinis suffragia petitiua caplin
 introuisset: uidens sancte illig multi-
 tudinis ordine. et uelut angelicam
 consuetudinem. appuncto est uehementer:
 et consiliente ipse spiritu domini. inuitatus
 est in uirum alterum. **T**anto namque ser-
 uore inuidiu deseruit: ut ne ad
 hora quidem uel per amicos salutan-
 dis. uel per domo rebusque disponen-
 dis ad suos remaneret: sed tron-
 tinenti omnia suscipiendo magis que
 soluendo reliquit: ut tamen christo
 adhereret. **U**t autem geminae crucis
 ipsius euidentia appareret: aliquid
 quidam clericus gausfridus nomine
 cum eo se reddidit: quae quidem
 humilior: sed probitate magis et graeco-
 sa consensione foecitum uo iperior.
Ambos igitur intrantes. ambos sil-
 i ordine perseuerantes. bona mi-
 licia inuoluuerunt: itaque assistente
 itantem benedictionis etiae picipes
 existit. **P**orro profectus andreas

multa in uoluntate quisionis sue tep-
 tamentum sustinuit: sed dextera celestis
 quae benedictione dedit: cum in oibus
 illesum aseruauit. **E**rat enim quasi
 tenerum lignum uimale molle
 et delicatum nimis: ut tanto gloriose
 sine teo dextera domini triumpharet: pro-
 tefirmius uastula erat in quo uirtute
 opabat. **T**u enim tenentudine psta-
 ue quisionis egre dedisset: et no-
 uit inchoatum laborem nimis arduum
 reputaret: cogitauit ut loth. quia
 egressus de sodomus non posset
 manum suam in monte saluare: unde
 et proposuit ad aliquam remissionem
 obseruancie ordine dexterae. **S**ed
 cum spirituali patri suo uenerabili ro-
 berto iam sepius idicasset: et eius
 salutaibus inuocatis ab hac intentione
 pede aliquid in conuincisset: tandem
 una die victus a pusillanimitate
 sps et tempestate: demittit eum
 quia iam non poterat amplius sustinere.
Tu abbas pccibus et blanditiis
 multas excoerit ab eo ut sibi sibi ui-
 fuerit: et usque ad die etiam patientiam
 tenet. **Q**uo tandem uir in petrat:
 caplin firmi ingressus: orone quentiu
 ad deum assistit: pro eo fieri. **I**pe etiam
 prius per toto mentis consilio
 ad dominum: deuotissimus pccibus ex-
 bat: ut omnia quae dyabolus
 rapere conabatur: dominus sua misericordia aser-
 uare dignaret. **E**ade itaque die cum
 ipse uoluit ad mensam accedere:
 pisces edulium apponit reperit: quod
 genus leguminis ita per ceteris omnibus
 fastidie solebat: ut etiam nauis
 ei puocaret inuocum. **I**ntantum uo
 pulmentum quod minus abhorrerebat:
 oturbatus est: et uix fame compel-
 lente ut inde aliquid sumeret. reluc-
 tanti stomacho persuadere poterat. **E**t
 o deus bone quae diues es in misericordia:
 tenentis et delicatis more gerens:
 ut in oibus assistit uoluntatis tue ad-
 pleat: et sanctum nomen tuum glorificet.
Sfatum uo uoluit. cum cibus sibi

inuit vir tenuit gustae cepisset:
 inuabile quada teo sensu suauitate:
 ita ut carinū ul' pisciū esū saporis illis pstantia uiuēt. **Ed**
 ubi deprehendit: arrepto ptingit
 cocleari: cathinū ppius adiuuēt.
 obliuq; patione. coctione legu-
 ritimis uocant usq; ad fūdū. **Tur**
 edendū aut' digitū frequent' in
 os mittebat: eripinas se depre-
 hendē posse cretinū lardi: i qd
 legumē illud frivū eē putabat.
Furta aut' refectioe festiuant
 abbate adyt: sollicitate pquireus.
 utriū nā pcepisset **ul'** pulmentū
 illud saginū ul' quā alia pū
 uedine ppi ipm idistū condiri.
Suo negante: quenta sūt etiā
 sup hoc pulmentū. **T**ūc et ipm
 pceptū sūt iuitate: tūc i eo p
 sal et aqua iposuisse. **S**uo audi-
 to neophytū ille diuine etiā se
 uisitatiois unaculū letū aditit:
 et grās agens deo: demaps a ppo-
 sito ordinis mouet nō potuit.
Sūp magno dei mune stōdā
 tria die et unūto p tpe pdictā
 suauitate i cuiusmodi cibariis
 pscitiet: magist' experientia di-
 dicit: q; potens ē dñs cū uolūt
 ad pseruatiōe suor suor eandē
 saporis grām pferre legumib; et
 oleib;: quā carinib; et piscib;
 didit. **U**nde et sepe dicebat: q;
 magis tūc delectabat' i comestio-
 ue pisce et olerū: q; aut' faciebat
 i comestioe altulū et uenatiōe.

De senoe q; apostasia cuiusdam mo-
nachi i spū pndit et eā dño roberto

Sed quū iocūdu abbatē p dixit:
 satis exemplū de hys duo
 bus adlethys epī retulim; ad i-
 citandū teneros et delicatos. ne
 gūstione refugiant: quū nō est

inualida manū dñi ad tenendū.
 roborandū et asfirmandū in sac-
 ordine quātūlibet deliciosos: tūc
 este nimis exemplū de duob; et
 alijs subiciū;: qui suscepto re-
 lignōis habitu redierūt retro
 p; sathana: ne forte quis sō
 ordine iūposatū. cōtinuo se
 ciuitate sibi pmittat: cū tūc p-
 tūm manū ad forcia mitte de-
 beat: et nisi legitime cōtueit
 coronā ppo sicut iuimē ostē.
Quidā de seniorib; clareuallens
 cenobij guillerm; uōie. religi-
 one pū et etate puctū;: quē eti-
 am dñs robertū abbas ipius ob-
 stitate plūimū uenebat: pre-
 mēte coepis molesta. uix qua-
 dā i infirmitate decūbebat.
Pocte iud quada p; matutinas
 cetis i firmis quiescentib;: ipse
 sicut eēt feruentissim; more
 solito uigilabat i lecto et orabat.
Et ecce p ostiū i firmitorū de-
 momū intrans: oculis eius
 manifeste apparuit: i uestitu et
 vultu fornicarie mulieris. **E**ue-
 coxā eo cūsciens: circūbar ob-
 errans. et quasi aliquē quereō.
Erat aut' i medio domū lapas
 accensa: que copiose refulgēs
 petulantis illis monstrū motū
 et gestū lasciuos apte uideri
 faciebat. **I**bat ergo fantasia
 mētrie obtutu gyroiuago cūcta
 plustrans: et singulor; pene
 lacillos explexans. quis dormiret
 q; uigilact. diligentiā i uesti-
 gans. si ibidē forte aliquē de
 suis agnosceret: si quis blandi-
 enti ac lenocinanti pseruando
 occurreret: illū cito pceriens. hūc
 morosius ituens: istū delonge
 uisitans. illi magis appians:

ij.

manu quoque in dno usque ad ora
 quiescentium molliter applicans:
 nichil tactum, nichil discussum
 relinquere volebat: et quod per sug-
 gestionem semper intus actitabat:
 hoc permittente domino ad animi-
 cione utramque oculi spiritualis illius
 vi visibiliter exercebat. Tandem vero
 que querebat ostendens: sistit
 ante lectum. Ibat autem iuuenis mo-
 nachus et novus mochtzab. Tunc
 illa p[er]c[us]sione manu t[er]ta a p[re]-
 capitis optocul[is] pariter amo-
 vit: et tactu levi pulsans dor-
 mientem: clara voce sic ait: **H**
 ho i[n]sensate? quid hic habes
 agere? **S**urge celeriter et sequere
 me: et dic etiam socio tuo ut ex-
 eat p[er] te. **E**go autem foras ad ia-
 nua[m]: p[ro]tolaboe uos. **H**oc itaque
 dicto: p[er]uicax belua festinante
 recessit: et p[er] ostium quod intrare
 erant. **E**xgressus uero iuuenis
 resedit in lecto: et fronte ma-
 nibus fricans huc illuc respici-
 ebatur: scilicet cupiens quod eum ex-
 tasset. **Q**ui cum neminem cerneret:
 capite it[er]um reclinato obdormi-
 uit: sed non in domino. mane itaque
 factus uir dei qui talia uideat: ab-
 bati suo p[er] uideletis memorie
 domino roberto. rei geste ordine
 it[er]um ait. **U**lle uero tunc bonus pastor
 sollicitus: sic aliquando de sibi cre-
 ditis omnibus p[ro]det: iuuenem super
 cogitationibus suis scitius quereit.
 diligentia amonet: cautia in-
 struit: accepit ab eo responsum:
 quod nulla turpi cogitatione aliqua-
 tenus pulsaret: uerum ad perseue-
 rantia[m] p[ro]p[ri]a sui uoluntate fer-
 uentissima etheret: sed mentita

est iniquitas sibi. **E**rat enim cordi eius
 p[ro]sidente dyabolo confessionis aditus
 obstructus: ne p[er] uia[m] p[er]ite p[er]ita
 uenie salutis ingrederet. **C**um ergo
 abbas p[ro]dicto uisio dei iuuenis rursus
 insinasset: ille rudit. **E**xpectate
 quid paulisper: et ex facta fine p[ro]ba-
 bitis uerum quod dicit. **Q**uid plura?
Non multi fluxerunt dies: et ecce
 iuuenis ille libidinum furis agi-
 tatus inuenit tremendi iudicij
 dei p[ro]fessionis vinculum rumpit: et
 ad uoluntatem stili reu[er]s[us] apostata
 bilis efficit: et sic deu[m] sanctissi-
 ce illius uetricis seductio depre-
 hendit. **P**orro socius ille que scilicet
 conu[er]te uisus fuerat: ipse cum eo noui-
 tatis extitit: et sacrum habitum hic
 frustra cum eo suscepit. **Q**ui ad
 aliam tristissimam domum: cum audisset
 socium suum iugum ueris abiecit:
 tunc et ipse rupto p[ro]fessionis uincto.
 cum eo apostatae uo distulit. **U**n-
 pateat innotuit: quod spiritus forni-
 tatis ille qui secundum prophetam sufflat
 primas in foenace uirulentas.
 carnalis voluptatis delectationes
 in cordibus eorum accendat: et p[er] hoc
 utrosque seduceat. **S**ui extricabi-
 les nequie ueris. qui secundum se-
 tentiam beati job uerum testiculorum
 eius plerumque sunt: longe faciat ab
 infernis seruulis suis omnipotes
 et misericors dominus. **D**e iocunda visi-
 one qua dominus robertus in obitu cada-
Quida de spiritualibus filiis beatus
 patris roberti cum uia angustaret
 ardua que ducit ad iuta indeclina-
 bili studio cucurrisset: tandem
 placuit domino laboribus eius fine[m]
 imponere: ut in pace in idipsum obdor-
 mies resideret. **C**um in tractu hora

1411

qua de mundi h^o studio eēt eno-
canda et ad celeste brauiū iuitan-
dus: dñs abbas cū cetis frīb⁹ grā
quietis ī lectulo suo se collocauēr:
et ecce sopor dñi irruit sup eū:
vidiāq ī sōpnis duos pulcherrimos
adolecentes vultu et habitu iūg-
mī relucētes: qui quasi lilia ro-
sas et violas ac diuisi grūis flores
ī choro clareuallensi copiose ppe-
bant: ita ut pauimentū omne
pictū ac uariis colorib⁹ venusta-
tū eē uideret. **D**uo uiso miram
ē ualde: et qī simplicitate ordinis
zelans. dixit ad eos. **Q**uid uobis
uisū ē o boni iuuenes. cōt^o sūe-
tudine mīam pauimentū hor
floreb⁹ stuerē? et monastio iudō
hūmōdi nouitate iduē: **I**lli
nō dixerūt ad eū. **N**oli ista mirari
neq; molesto nobis sis ī hac exe-
cutione officij urī: qm̄ iā ī choro
isto celebrabit^r noua cuiusdam
nouī scī festiuitas. de cui⁹ sollemp-
nitate gaudebūt angeli: et vñq;
deo decantabūt ī spon. **A**d huc
loquebant^r illi. et animū iudentis
et audientis her. ī ammiracōne ra-
piebant: cū ecce cōstitat tabule
crepit⁹ exeat dormiente: et ut
festiuitate quā celebranda iūgī
spū cōgnouēr^t fœcis scdm̄ dig-
tate officij sui exequet^r signo cō-
suetudinario iūtat. **A**ccurrens at
cū cetis frīb⁹ pperant^r uenit ad
eū: et cū magna deuote cōmē-
dauit aīam ei⁹: etissime edens
atq; ofidens. quia hic eāt nouus
ille scūs. de quo ī requie assumēdo
angeli scī nouā festiuitate et
nouū gaudū eēt illo celebra-
turi. **O** bñ et bñ quos elegisti et
assūpsisti dñe: q̄ iūit ī hac uita
p ardore pñe cātens excoquūt

ī se om̄e storia pñi: ut ī illa
uita ad quā p pñis uite mor-
tem trāsit: ī qua dñs abluit se-
des filie spon tremendo spū
iudicij: ut spū ardoris purga-
cōne nō egeant: sed mor sine
ōi obstaculo delicti ad bñitudis
requie ptingūt. **H**ic itaq; uic-
tuere dñs robert⁹ scdus clare-
uallis abbas. cū talentū sibi
ēditū ī lucrū aīar fidelit^r pū-
dent^r et hūilit^r expendisset: in
gandū dñi sui ītroduct⁹ est:
scīssimū pdecessoris sui et si nō
par mētis. tū bñitudinē cōiū-
tus: ut sil cū eo gaudeat ī cel:
cui⁹ ī tā religiosa dgregacōne
dign⁹ successō eē meruit ī
ēris. **R**eliquie corpis ei⁹ cōdit⁹
sūt ī monimēto qd⁹ ostructū
ē ī mūto claustrī clareuallis
ppe ostiū ecclie: ubi alij pfecti
et uē deo digni monachi re-
quiescūt: de quib⁹ ī osequen-
tib⁹ aliqua dicem⁹. **De dño**
poncio cōto clareuall' abbate
postea claremontis epō. xxiij
Claro loco p̄fuit clare-
uallensi cenobio bñs cū
om̄i reuerencia notāda sus-
trardus cui⁹ sup⁹ secim⁹ me-
cōne. quo ad regimē cystrien-
sis ecclie. sicut supiora decla-
rant assūpto: dñs gausfridus
quod quondā notū scī p̄is
urī bñardi plūm⁹ ab eo di-
lectus. q̄ etia tres ultimos li-
bros uite ipius melliflūo ser-
uone desēpsit: quarta istitu-
tione pastō et abbas clareual-
lis subrogat⁹ ē. **D**uo post ali-
quātos aīos cedente: uenēabi-
lis ponc⁹ grandis silue abbas
mēto religionis et prudēcie

ij.

sue. communi abbati et fratri
 clareuallensi electione ad huius
 officii dignitate sublimatus est.
 Iste seruus dei dum adhuc cet
 monachus in domo grandis sil
 ue que est una de filiabus
 clareuallis. in partibus tholosanis:
 in qua etiam consistunt multos prelati
 et magni uicini viros ab inicio
 fuisse: studebat omnibus modis
 mundis sibi. sepe ipsum crucifi
 ge mundum: uicia carnis et cor
 dis reserare: uotis et sacri desi
 derii suspiriis ad celestem pa
 triam anhelaere: seniores quos
 spiritales et religione conspicuos
 esse nouerat amicitias et fami
 liaritates amice expetere: quati
 us ipse exemplis et exhortationibus
 roboraretur. renouaret in spiritu men
 tis sue de die in diem: cotidianis
 proficiens incrementis: ad uicem philo
 sophie sciam ascendere. In re
 teros uero specialia adhesit: quod
 nouitiorum in quibus eadem domo
 uir eximie sanctitatis: et in omni
 uirtutum puritate fundatus. Hic
 ergo uelud emittens labores se
 nex. cepit de requie felicitatis
 eterne cogitare: uniuersa que
 mundi et carnis sunt fastidire:
 ad christum deum beatissimum uiam totius
 cuius medullis cordis suspirare:
 feruentissimum huius desiderium
 dissolui et cum christo esse: hoc enim
 multo melius. Ipso quoque in hoc
 spiritualis desiderii agone constituto.
 et dicente cotidie in orationibus
 suis. quoniam uenia et apparebo ante
 faciem dei: superuenit sanctissimus
 dies cene domini: in quo solebant
 sicut moris est conuentus ad men
 sam dominicam accedere uiuificis pas
 cramentis participare debebat.

Quis ut istudet hora diuini sacrificii:
 et fratres ad participanda sa
 cramentum communionis et ordine suo
 ad altare accederent: ipse uero in
 ceteros accessit diuinitu inuicem
 princeps sui gestiens. Inupta igitur
 sacra communionem cum adhuc ean
 dem eucharistiam salutare se tenet:
 per inenarrabili dulcedine diuine
 dulcedinis liquefacta est anima eius in ipso:
 et per inopia sacri desiderii ad
 mouens gutturi suo digitum.
 petiuit anime sue ut moreretur: huius
 inodi ordine fundens ad dominum.
 Dicit ihesu christe fili dei uini salua
 toris gravis humani que habet peccata
 et inuentissima carne. quam
 indignus summe presumpsit. ex inma
 culata et inemeritate matris uirginis
 uirginis. pro nobis peccatoribus sumere
 dignatus es: si tamen non displicet ista
 petitio qualiscumque summi tui:
 pro et supplico pietatis tue
 clemencie: quatinus pro meam
 gutturi huius pro quod inuit ab in
 celestem. pane uite eterne et hinc de
 beo: tremi pane seu quatinus
 alia. ~~in~~ terrena substantia de
 cetero nullo modo transire permittas.
 Hec dicens: hostia salutis quam
 ore tenebat cum summa alacritate
 et deuotione ad interiora potius
 anime quam corporis fuerit. Continuo itaque
 itaque si dominus ruerit ei. fiat et sicut
 petisti: eadem hora et eodem in loco
 bibi cepit corpus repente defici
 tur: et die tertia hoc est sabbato
 sancto pasche obdormiuit in domino:
 uultu illo quem tantis suspiriis
 et uotis sacris que sperat eternaliter
 faciendum: in que desiderat ange
 li percipere. Huius uiri que sic imple
 uit desiderium suum: felix oratio que
 tam celere sue petitionis consequi
 meruit effectum. ~~Pro~~ pro

dñs ponat tūc eiusdē monaste-
 rij monach⁹ q̄ eū unice diligebit.
 et iſiuanti ac morienti ſedulu
 miſteū deuoty ſpendebat: p̄-
 cūrtat⁹ ē eū. utruq; corpali mo-
 leſtia grauit̄ p̄uerec. Ille uo
 r̄fidit ſe placitū et tranquillū
 exiſtē: nichilq; ſentie moleſtie:
 niſi tm̄ i gutte vbi digitū appo-
 ſuerat. ibiq; ſe aliquatū dōle
 dicebat: **I**uq; ipſe dñs ponat
 tuū deuotōne c̄ta tā felicit̄
 moriente affuer̄: aſſeſſit ad eū.
 et cū magna conuōne cordis in-
 t̄nis p̄tib⁹ rognuit: ut ſi per
 diuinā ḡceſſione ſc̄i poſſet p̄
 morte ad ſe reuiteret: et de hijs
 q̄ c̄ta eū gererent eū c̄tificar̄.
Quo aſſente: poſt paucos dies
 dormitiōis ſue ad fr̄m p̄dictū
 reuic̄ magna claritate refulgēs:
 et quaſi crystallus aut vitrum
 puriſſimū toto corpore t̄ſlucens:
 dixit ad eū. **N**otū tibi facio k̄mē:
 q̄ miſerante dño i magna ſuf-
 ceptus ſū b̄titudine. Corpus uo
 iſtud i quo me ḡſpiciſ: collatū
 ē tū uſq; ad diē ḡtialis reſurre-
 ctionis: i qua p̄p̄ corpus qd̄ mō
 v̄nib⁹ ſc̄at̄ i puluere redigē
 recupabo: i compabili gl̄a p̄ſtan-
 tius atq; p̄clari⁹ iſto. **I**n hoc aut̄
 interm̄ ſuauiſſime requieſco:
 qd̄ p̄ oīa iā acōmodū et ita p̄
 lucidū eſt: ut de ſingulis. ⁊ de cūctis
 p̄tib⁹ ei⁹ q̄i de oculis ei⁹ claiſſis
 cernā: et totū corpus ita michi
 ē v̄ndiq; ac ſi eſſet ocul⁹ v̄nis.
Reterū i pede v̄no eiusdē puriſſi-
 mi et t̄ſlucidi corp⁹ apparebat
 obſcūritas cuiſdā macule: de q̄
 triſti aliquatū vultu ſic locu-
 tus ē. **M**acula iſta quaſi cernis cō-
 tracta eſt a me p̄ negligenciā
 meā: eo videlicet qd̄ ad labore cō-
 tidianū aliquū ſeguit̄ iſede ſole-

bam: ne conuientū fr̄m aliquū
 ad labore exēte. eo ſeruoze qd̄
 debebā ſequer̄. **H**ec et alia
 multūq; miranda p̄dicto mo-
 nacho. ita illa ſc̄a iſnotuit: tā-
 demq; ab eo recedens magnifi-
 ce edificatū q̄ ſolaciūq; dimiſit.
Atendat quicq; iſtud qui uo ſo-
 lit ad labore ſeguit̄ iſede: uer-
 etiā p̄ ſriuola quauis occaſiōe
 a cōi labore ſolent reuic̄:
 cū cū ſit oem v̄dis iſtitutiōne
 ſc̄am ⁊ deo placente eē: nec ſine
 ſc̄i p̄iculo aiā negligi poſſe.

**De fr̄e moriente q̄ etne b̄titi-
 dñs gl̄is p̄paratā dño p̄dno abbi**

Aquū p̄dictā viſione ad **xpo.**
 conſolatiōne m̄m q̄ i ordine
 c̄tientiſi p̄dno diei et eſtus
 portanti⁹ vidē meruit: cū ſuc-
 cedente t̄pe p̄ficiētib⁹ m̄ctis
 ad regnūe eiusdē v̄die aſſūp-
 tus fuiſſet: locū dignitatis cō-
 dignis adornabat morib⁹: paſ-
 torale quidē curā debita aucto-
 ritate exēns: ſed ouis manſue-
 tudine et inōcenciā nō amittēs.
Sc̄m eſt aut̄ ut i dieb⁹ placōis
 eius dñs occulta diſpenſatiōne
 c̄tinend⁹ iudici⁹ ſuoz i caudē
 domū iſmittēt mortalitate ve-
 hementē ḡaſſante: ita ut intra
 duos meſes c̄ta quadraginta
 ⁊ quīq; fr̄es de medio colleret.
Qui ſere oīes tanto pietatis
 deſideriō dormitiōne accipiebāt:
 quaſi iā celū p̄uide p̄uidiſſet
 ſe p̄ miſerias h̄a uite. q̄tūto
 b̄titudis etne uite p̄cipēs futu-
 ros. **E**t multa quidē ex eis celeſ-
 te grām ſibi q̄ferenda p̄uiderūt:
 et p̄uſa accipe meruerūt. **H**e
 aut̄ tūc fide v̄bis faciam⁹:
 exempli gr̄a. pauca de pluib⁹

Sda

referemus. **F**rat ibide monachy
 quida pbatissime gusaroms:
 qui p fata mortalitate defuncty
 est. **H**ic itaq cu ia ad hora vlti
 ma deuenisset: pulsata e tabu
 la post aperturam: et quenerut
 fres ad eis exitu trumendū. **L**a
 tantibz aut monachis etia illū
 letania et psalmos: et ipse ofor
 tam. **D**no a dno uoce qua poterat
 cu alijs psallebat. **E**xplicata uo
 psalmodia. dñs abbas ponciq.
 signo facto pcepit quentū ab
 tre: eo q istū psallente aspi
 cet: et putaret eū adhuc aliq
 dia spm ethe. **E**d at ille uidet:
 ptenfa tuam significatione ab
 bati ut fueret eos ad huc ibide
 subsiste paululu: q sciebat
 se ad puctū imodico migra
 turū. **F**ernēs abbas feruentis
 sumū virū. q ppe regularis
 discipline censura. post apertu
 rā etia i mortis articulo
 silenciū frange noluit: p gau
 dio se contine nō potuit: sed
 rupto ipso silencio. et pmissio
 beuedicite ait. **O**bscuro dilectis
 sime fr. quia uideo dñm esse
 tecū: ut iudices uobis. si tibi
 reuelatū ē aliquid de illa bñ
 spe qua expectas: ut et nos
 valeamus i dño respirare: et tibi
 ppe cogande. **T**ūc idē istū
 rudit. **O**t ad ea q positis due
 fr rūdea breuit: scias me
 uidisse q loq nō lic. **D**eruptū
 hoc vni dice possū. q si hoc
 omni uita sola ego tūscendere:
 uerū utiq dignū existerē adi
 pisa etne bfitudis glaur: que
 pparata et pmonstrata ē michi
 ia iāq hituro. **E**t cū hoc dixisset.
 obdormiuit in domino.

*De frē pusillanini q dñs pōnc
 abbas magister ad pñaz aiauit. xxvi*

Hater quida magne reli
 gionis i eode tūc cenobio
 degebat: uoie binardq. **H**ic in
 pncipio gusionis sue dū pnce
 suor enenitate distitq iudicis
 equitate attentiq itueret: tanta
 formidine moty ē: ut i desparone
 ipse modū laboreret. **Q**uo opto
 ueneabil abbas illiq poncius.
 crepulis et mouitis multo ei p
 suade conabat: q ofessus et peni
 tens qlibz quatilibz reus. nūq
 idulgentia puaet. **E**t cū necdū
 ei hoc nō satisfare posset: adie
 cit atq ait. **E**go salutis tue fide
 uisore me ofitio. et aia mea
 p aia tua requirit: dū modo
 obediens pserues i ordine isto.
Hac ergo pmissione fr ille mag
 nifice roboratū spm diffidentie
 a quo i pugniabat penitq ex
 pugnauit: et exultans i dño cū
 tremore misdiatu et iudiciū de
 inceps caritae ofueuit. **Q**ui cū cēt
 nobilis gite: nulla tū gnositate
 arbitrabat: nisi p xpo paupere
 fieri et seruire paupibz. **F**rat em
 istū magis paupm i hospicio depu
 taty. **Q**uibz officiosissime supi
 tendens. nō sicut extraneis et
 mendicantibz seruebat: s tūq
 dñs suis. et mebris filij dei. **S**i
 que nūc eos morbidū si q vlt
 rosu et vmbz scaturiente aspiciat:
 huic oem pietatis opera ipendeb:
 abluendo tergeudo atq refocilla
 do quasi nūc egrotanti filio iugit
 assistebat. **D**ūq hec et hys filia
 dei famuly age nō cessat: conti
 git eū i pdicta mortalitate migra
 re ad dñm. **E**t cū videt socios.

suos cotidie subiecti. ipse quoque sicut
 desiderio magno desiderabat dissol-
 ui et cum christo esse. Et pius dominus qui semper
 propter eum corde contritus et spiritu contri-
 bulatus seruulis suis: decreuit ad-
 imple desiderium eius. **O**bocta uero
 pueri sebacula cum tenuit egrotare
 cepisset: de lecto decubuit. **C**um
 dominus abbas intrasset ad visitandum
 illum: mirabatur quod homo feruentissimus
 tanta leui occasione lecto detineretur.
 unde subridens dicebat. **N**e ti-
 meas fratrem in benedictione quia non mo-
 rieris: sed adhuc comesturus es no-
 biscum de fabis et oleribus nostris. **N**e
 uolo respondit. **N**on tamen pro non tamen
 sed quodammodo: quia minime fraudab-
 or uel a desiderio meo. **Q**uid int-
 uulsa: post quatuor aut quibus
 dies strigillula eius in incendium
 magni: et facta est peremptoria fe-
 bris: quam effimera putabat. **T**unc
 spiritu iudicium abbas reprehendit.
 et fratrem suam qua de seipso ptule-
 rat finale agnouit. **A**dpropinquante
 autem hora migrationis: dunctus est
 frater oleo sacramentali. **E**xpleta uero
 unctione spiritus est in spiritu: et raptus
 in contemplatione per multum tempus spa-
 tium iacuit sine sensu et sine mo-
 tu: ita ut pene mortuus silis uideretur.
Interim ergo apertis sunt ei caeli: et
 reuelata facie meruit inspicere gloriam
 dei: adeo ut dicere posset. **V**idi dominum
 facie ad faciem: et salua facta est anima
 mea. **C**um per multam horam uelud
 exanimis iacens sedta celi non per
 suspensionem sed gratia duceretur: et
 tandem ad se reuissus. ipsa humilitate
 uultus ubi non fuisset: satis iudica-
 uit. **A**d quem pius pater accedens.
 interrogauit quomodo se haberet. **R**u-
 rindens: bene inquit in eum dicitur pater:
 per indulgentiam dei. **E**t tunc tunc
 patet absoluo te a debito sponsionis

tue: multas gratias agens sollici-
 tudini tue circa me precor. **I**ure
 enim permissor absoluit. quam permissi-
 onis exhibitio uel tenet. **A**bbas
 autem pristinae obligationis sue qua
 se per eodem fratre responsale fecerat
 obligatus: mirabatur uel loqueretur.
Tunc frater expressius commonefecit eum:
 et ait. **E**rgone erradit tibi: que
 admodum olim salutis mee res-
 ponsale te constituit. **A**b illa
 ergo fideiussione securum te fa-
 cio: quia uel de saluatione mea
 per misericordiam domini nostri ihesu christi se-
 curus existo. **T**um uero abbas sol-
 licitem inquisitionem cepit ab eo in-
 dagare: quomodo modo id potius
 sciret agnosce. **A**d cuius modis omnibus
 dicit recusaret: tunc abbas uel
 se perhibere per se: in uoce domini per uirtu-
 tem obediencie precepit eum: quati-
 us ea quam uidisset ad edificationem
 et consolationem multorum exponeret.
Quo audito: frater ille infirmus ita
 affatus est. **N**on uicis obediencie
 uirtute me silere prohibet: rem-
 dictus sum uobis: qui fecistis
 fidei dubiam adhibebitis. **S**ed ut
 testimonium hoc credibile faciam:
 scitote quod cum dicti sume. etiam sine
 uile accipit. **N**ouit igitur dilectio
 uestra. me licet miserum et indignum
 indignum domino et saluatori nostro
 ihesu christo fuisse presentatum: et
 uidisse illum facie ad faciem: non
 tantum in sua diuinitate. sed in illa bea-
 tissima humilitatis forma. quam
 dignatus est per uobis assumere:
 cuius benignissima et indulgen-
 tia remissione peccatorum accipit:
 et spiritus felicitatis eterne per gratiam
 ipsius in sum meo repositam ha-
 beo. **E**t ipius etiam sanctissimo
 ore audiui: quia omnes qui obe-
 dientes in isto ordine usque ad
 mortem perseverabunt: salutem

ij.

etna ab ipso asecutus fuit. **F**res
aut uros qui de stlo emigrare
rur: i magna beatitudine pau
santes asperi: et in eu eia loci
que me eos miserante dno ia
mit sortitig su puidi. **U**t g
ista diuisset obtinuit: statimq
felice aiām reddidit. **A**ctingū
mur ad pnam fres: et cu hoc
penitente pūciana facie dei i
ofessione et i cordis confōde: qua
ting postmodū cū eo in eam
facie dei vidē i cordis iubilo et
spūs exultatione. **V**e stōm dei
testionū regnū celoe: vni pa
tir: et violenti diripiūt illud.
Ite magna iste pace q i miao
cōsūis inositate et euozim
tate cūmū suoe diste sicut
apocetebat asideras: i deppaō
ne lapsū fucat: dīna grā illu
minatū erexit se conf se: stu
dens i lacrimis et i luctu pūe
i firmatūibq se sedula serui
tū exhibēde sacrificiū cordis cō
triti et spūs hūiliati dō cotidie
imolae: ideoq facie quā in m
ū timebat irata. quāq moīs
oibq sibi plame satagebat. ad
asolatiōne omū ve penitentiū
adhuc i hoc fragili mortalita
tis corpe positū nō solū plagi
tū vidē: verūcūq benignissā
lentiae pām sibi idulgentē se q
ad etne beatitudis glām iustiti
tem otemplar pmeruit. **N**on
enī doctūmentibq et negligent
bq et pām sua distimulantibus
seu de inositate anoe quos in
stā asuatiōne fecerit psumen
tibq pueit regnū celoe: sed
uigilantibq et i obseruancia
mandatoe dei uolūtiā exē
tatiōne die noctūq laborantibq.
Igit stē recedatōis dñs pontif
grandis silue abbas cuius stū
tem et rligione i tū pfectis et

religiosis discipulis de quibq lo
cuti sumus estimae lic: ut sicut
scriptū est. stūs stificet adhuc et
q i modico fidelis ē iuentū sup
multa bona dñi sui cōstituet:
diuina pū et hūana electione
clareuallens ecclie totiqq clare
uallens graciōis pū et pastoe cō
stitūm est. **O**bi dū uigilanti sol
licitudine gregi dñico supinten
dēt: et i placōne dñi luc nō sua
querēt: ne lucina p spūs scī be
nignitate accensa sub modio la
teret: uocante dño. totiqq cleri
et ppli electione struente: i epū
clarimontis elcūs ē. **P**ontificatū
ud honore sublimatū: monachi
nō reliquit hūilitate. gemina
hanc grām mirabilē i se copu
latā ostendens: ita ut sūmū sa
cōdoy dignitas monastice hūili
tatis pūitate cōmendabiliorē
reddēt: et rursū religiois uigoe
pontifici auctoritate ēbuēt: sicut
ūbo et exemplo pplim cui epūs
datus fucat pascens et i struens:
mē antistes sūcūpē spectabilis
apparuit: demūq cursu uite
sue laudabilē pacto: laboris
sui pūmū a dño pceptūq req
euit i pace. **D**e bō gherardo
sexto clareuall abbate cap xxvii

Assumpto ad pontificatus
apicem dño poncio qui
quātq a stō buardo clareuallis
abbas extiterat: bñs gerhardus
fossē noue abbas vix pūitate cō
uisatiōis et moe integritate p cūctū
laudabilē senatū inū pfrōne tam
i uita q i morte sua ad ipletūq.
Sexto loco eide ecclie abbas substi
tūq ē. **H**ic uenēabilis pū acceptūq
deo. et homūibq carus: tanta grā
decoratus erat: ut uisitatis frū
tatis ipū tāq paradisi unantissimū

pene

et sciēne

flore aspiciēs: uero ueneriet astū
 Que cū dō pfudeat grā: nūc
 erat ut ab homibz amaret. Auctor
 nēpe et dator omī uirtutū xpūs in
 quo omnes thesauri. nō solū sa-
 piētie. uerū etiā pietatis et gracie
 sūt absconditi: ita hūc famulū
 suū spūaliū carissimū uēctare
 repleuit: ut nō tūc ipm ēdē ipm
 felicit seruiē. sed et durā hōren-
 dāq̄ morte p eo pati nō timuit.
 Et qualis cuiq̄ fides sit. tribula-
 tio pbat: et si q̄stat pfectā caritate
 habe. illū qui i ipā pseuerauit:
 liquet hūc bēn virū i vōp fuisse
 pfectū: q̄ mōq̄ seruus bonis et fi-
 delis curauit. Tribulatiōne suare
 fidē nō fictā. caritate de corde pio
 et q̄stā bona pferre: ita ut etiā
 inimicū sanguis suū cōdelit. sicen-
 te diligeret: pluris estimas aīe
 uitā q̄ corpis: uinū hōrestes
 carnis morte q̄ fidei detinentū:
 tuakens p iusticia agourae. q̄
 tūcturulofo silētiō. ordinis iho-
 nestate et piculū aīe dissimulāe.
 Itaq̄ qualis post laudabile et omī
 religione cōspiciā uitā ad palmā
 martij puenit: succincta quētū
 possumq̄ relatiōne pandāmus.
 Monachus quidā gūe nobilis.
 sed dēgener moibz. cont̄ forniā
 et honestate ordinis ubiq̄ uaga-
 bat: frequentis curias pncipiū
 et secularibz negotijs seipm ipu-
 dent iherens: et i omī q̄satiōne
 sua magis se gūuagm q̄ mōthū
 claustrale ostendēs. Hūc dūs
 gherardus abbas clareuallensis
 zelo iusticie et ordīs emulatiōne
 succensū teneri iussit: et ~~abbas~~
 ablatū ei tū equis q̄ omibz que
 habebat uenēabili uīro dño per
 igniā abbatū ipm q̄misse: q̄m
 i domo eiū regulāi dīstītiōne

coartat: omī demq̄ uagatō
 nis licentia decisa: penitētia
 agēt ul' tūctus. Et licet pastōr
 bonus laudabili intentiōne ad
 correptionē fratū erroris hoc
 fecerit: malignū ille tūctū
 suspiciōne puenit: uinū sana
 intentiōne hoc factū ēē tūctū
 bat: ideoq̄ uide meliorai de-
 buerit. detic effūis est. Rem-
 pe dyabolicū spūm totā tuētē
 q̄cipiens: hōrendū uīrū
 immanitatis et seruicie spūa-
 bat: et tūq̄ crudelissima bes-
 tia p̄i p̄ib: sicēbat. Accidit in
 terea ut dūs gherardus clare-
 uallis abbas ptes gūamiaz
 igredēt grā uisitandi cenō-
 bia: q̄ in p̄tibz illis habz cla-
 reuallis. Intēu uō contigit
 eū eūdo treuerim deuenie
 belgiche p̄ine metropolim
 q̄ olim nobilissima et sēda ro-
 ma uocata: nūc uastitate
 rūmā. quid olim fuerat
 demonstrat. In hūq̄ subuēbio
 ciuitatis extat famosū cenō-
 biū qd' s̄i mathye uoie uocāt:
 eo q̄ corpus eiusdē apli itegrit
 illuc requiescat: qd' helena
 augusta q̄stantim magni
 mat' a iudea t̄islatū honoi-
 fue ibidē recondidit. Accidit
 aut' ad auctōitate q̄ferendā
 loco. qd' discipulōr b̄i pet'
 apli. eucharj scilicet ualery
 quoz et matm corpa i scripta
 eiusdē ecclie decēt' locata
 magna fidelū deuotiōne co-
 lunt: qui b̄i a p̄fato aplō
 directi. p̄mū gūuamie p̄lis
 ōbū salutis et trophēū cru-
 cis p̄dicauerūt: quoz diebz

ij.

suis tres nobilissimas gine
 ciuitates. treuerim tigrum et
 colonia pontificatus honore sig
 ni illustrauerunt. Ad pfata itaq
 treuerim ciuitate dñs gherardus
 abbas ueniens: grā hospitandi ce
 nobiu sancti mathye petijt utp
 ab abbate & frīb9 eiusde loci offi
 ciosissime susceptus est. Sed is qui
 no tā corpalis comodi q̄ spitalis
 emolumentū grā illo diuertat:
 tempeste noctis silentio surgens
 oratorū petijt. cripta ingredi
 an̄ mēcias p̄dūtor ofessor xpi
 corpe p̄t et mente p̄tmet: affec
 tuosis p̄cib9 sibi suisq̄ diuinū
 auxiliū p̄ eorū suffragia postula
 tis. At ubi p̄telam ord̄ grām de
 uotōis p̄meruit: ifusa deuotō
 mente dilatauit: dilatata mēs
 celestiu scētorū capax effecta est.
 Vidit uaq̄ repente eosde dñi
 ofessorē celesti grā resulgentes
 p̄ se assiste: quorū un9 id est
 eucharis talib9 eū ūbis allocum
 est. **F**ie tūceas: neq̄ pauca
 ce tūi t̄ aspectu tuō. **N**os em̄
 p̄m9 q̄ ab ap̄lo per̄ directi p̄
 tu i hys p̄tib9 xpi euāgeliza
 uim9: ego quide eucharis. isti
 quos fr̄s mei marinus & vale
 ri9: quorū m̄t̄ ope flagitatis
 mēcias ur̄as adisti. **T**ua p̄pter
 & nos fidei tue et deuotōm̄ gran
 dentes. p̄ uolūtate dei ad te uen
 tu9: sup̄ hys q̄ t̄ corde tuo ūsant̄
 ofiliū tibi daturū. **V**olūtas tua &
 p̄pōitū cordis est: ut officio pla
 tōnis absolut9. et mōrdacib9 ne
 gōcie tūmūlab9 eroneāt9: soli
 deo et tibi uacue t̄p̄ias: sed sc̄ie
 debes quā h̄ uolūtas tua non ē
 sc̄dm̄ uolūtate dei. **Q**uo cū sua
 deo & amoneo. ut gradu q̄ dīna
 largiente grā ofecutus es teme
 no deseru9: sed ofstans esto et
 uilū age. quia t̄ primo est ut
 a dño uisiteis: et p̄ laborib9

tuos t̄narcessibile corona glōse
 uictorie q̄stociq̄ adipiscas. **H**ys
 dictis disparue: abbate q̄ hec ui
 derat & audieat: stupore p̄t et
 amācōne ofstati relinquentes. **I**n
 terea ceptū analeat iter: dōctos
 p̄ quib9 p̄ces illas adierat uisitauit.
 & iocūda sua p̄ntia & doctua fr̄s
 t̄ dei laudib9 et sacri ord̄is ofsuatō
 ne fetuentiores reddidit: seup̄ p̄
 dicte uisionis dulcedine uenite re
 uoluens: uim9 ūborū q̄ audierat
 qd̄ fr̄s i primo a dño uisitandus
 esset. sedula meditacōne p̄tractas.
Reterū affectuosus de eisdē sc̄is
 qui sibi apparuerūt cogitacōe itap̄
 ens: m̄abat̄ ualde de aīa beati
 marini. ubi nā fuisset: ul̄ quali
 uita iurisset p̄ quadraginta dies
 illos quib9 i sepulchro corpa illud
 iacuit: atiq̄ p̄ baculū apli resu
 scitauer̄. **E**t quasi p̄na ductus in
 genuit: qd̄ cū i p̄dicta glōriosa
 uisione cogitacōe satis oportūitate
 q̄rendi uact9 fuisset: minime
 hoc quesisset. **E**xplacis ergo ne
 gōcie p̄ quib9 ierat: treuerim
 reuēit: sed minime apud b̄m̄
 mathya hospitauit. **N**ā quidā hō
 potens & diues de eadē ciuitate
 magis p̄cib9 extoreserat ab eo
 cū p̄iori uice illic fuisset: quatin9
 i reditu suo benedictionē domini
 sue ip̄ius dāe dignauer̄. **I**n eadē
 itaq̄ domo susceptus hospitio:
 p̄uss9 cubitū iter comisit suū
 secrecū alloquit̄: et ut duos eq̄s
 sibi an̄ luce sternat ip̄at: ip̄eq̄
 sol9 cū eo ad sc̄m̄ mathya uadat.
 paret ille: dictisq̄ tempestiue
 matutinis: abbas orōnis grā corpa
 sanctorū deuot9 iussit. **U**bi dū lacri
 mosus p̄cib9 attrūc9 ofistit: mag
 no dei iuine eosde dei sc̄os eo
 de sternate quo p̄us uide p̄meruit.

Tum uo scus eucharinus repugnans
ad abbate: et ptenfa manu ad sanctu
matint: dicit: ecce iste fr meus matina
est: sciscitue qd ab eo qd vis. Sup ille
mitaret: et p reuerencia et gla vultu
eoz nichil rade psumet: btus ma
ternus sic ad eil locutus e. Meito frat
knie caues frontose require qd scie
desideas: quia tam pfuda iudicioz
dei abyssu et a sensibz huans p s
seclusa struat velle: temeritatis ee
videt. Quia tu pius magis qua
curiosu scrutare es: archam huius
secti tibi quita cape possis patefa
ciam. Tu cogitans sedula tuentis
tutende usas vbiud fuit aia moi
ul quali vireit iuta spacio qdragi
tu diez illoz quibz corpus tuell
i sepulchro iacuit: et hoc scie ar
denti pietatis affru desideras.

Sicut ergo q sicut ifans iur vis
cea i uatna clausa uiuit. nec tu
sentit: sic era ego i uisibz ire ia
cens et sompno iactis i corpe dor
tuens. deo tu iaia uiuens: i cuius
oipotentia pntia ia tuc era. quod
pgea resuscitatu i oculis hominu
futur era. Hac ergo genuina vi
sione i allocutioe scoz dñs gher
ardus clareuallis abbas ofortatuz:
studebat de die idie pficiens. xpo
sedula exhibe famulatu: tanto
certior de iuniente sibi iunio
uite. qntominu falli posse. ul falli
velle stiebat iunctu celeste. qui
huc i primo ee pdireat.

Qualit
dñs gerardus abbas clareuallens
fuit martirisatus caplin xxviii

Tunc eode anno quo hanc btam
uisione uideat iuniente tpe quo
scus abbas hostia xpi effia mere
ter: et agni imaculati pedisse
quus. sanguine p iusticia sicut
ille p uniuersa ecclia fuderet: vi
sionue domoz suaz scdm ordms

istituta face pposuit: et iur cetis
etia ignuati adire detuit. frs
aut quia beluina pseudo iudici
illuz rabie que sup a dno abbate
coceptu. i eade domo sub pma
oftrictu retulimz suspecta habe
bant: monebant dnm abbate
ut cautius se ager: ne forte qd
vehemet abhorrebat lucna i
isrl extinguet. Ille uo metu iue
tis intrepidus: et totu se diuine
uoluntati atucndas: nec morte
si iuniet eu q officiu sui ceut
se iuniette posse dicebat. Quq
i pntu iunies positu ia parer
erit: fr quida spitalis accedens:
ut sectius sibi loqui dignaret
orabat. Quo ipetrato lacrimos
suspirus cepit rognere: ne iter
qd pposuerat crequer: dicens
sibi p reuelacione ostensu q si iur
ignuati ueniet: crudeli morte
cet pimeudus. Qui uir dñi rudit.
Lare fr gñs ago sollicitudini
tue p me: scie te tu uolo: quia
uo facio aiam mea id e tpale
hanc iuta pnciosore p me: nec
oio expedit unchi ut qd ex de
bito officio quo idignus fungor
face iuniet: ueticulosa iactis
pnuagiuacione tritus iunietta.
Quis em scit si temptat iur
dñs meus? Quis ite uestiat
oipotentie esse deus: q si uoluit
morte qua tu iuniet dicit. et
qua ego secura oftra me no
iunietisse ofido facillime autere
poterit. Qd si uoluit: nos taq
serui iunies ipius p oia uolunt
ti obsecudae iure habemz ipius
ergo uoluntas: de nob et de no
bis fiat. Sic dicit: i frs omnes
diuine gñe comendat: i spm
fortitudinis iter qd pposuerat
aggressu ignuati puenit. Vbi
ab abbate eiusde loci bte iuniet

h.

dno petto cunctisq; fribz cum
 multa sicut digni erant reuerē
 cia suscepti: iocundū se et affa
 bile exhibebat vniuersis. Cūq;
 publicē et priuātē de salute aīe
 et de ordinis obseruatione lo
 queret: etiā illū de quo supra
 diximus nō monachū sed de
 testabile parricidā mor futurū.
 ad se uocāi p̄cepit. Cū cū ve
 nisset: p̄ s̄c̄is hostia xpi post
 paululū futūq; dulcissimū eū
 v̄bis aduersū mone cepit: ut qd
 causa salutis aīe sue fr̄m fuerat
 patiē ferret: se nullo modo
 ranctōis quitq; adūq; eū habē:
 v̄no ne sicut filii sui cūssi
 tū anupletti pati: si correpti
 onē eiā s̄c̄e hūilitatis et paciē
 iudicis deprehendē potuisset.
 At ille q; cū dyabolo ab initio
 homicida existente vniq; iā sp̄us
 effr̄s fuerat: ne sc̄lq; horrendi
 parricidū qd iā dūcū mente cō
 cepit aliquo mō p̄palaēt et sic
 effectu malicie sue p̄uāēt: cūq;
 multiformis serpens capite
 dimisso silabat se ea q; dicebat
 hūilit̄ audie: abū etiā inani
 suetudis et p̄ans ore p̄ferebat
 quā i pectore nō hēbat. Felix
 larant̄ fr̄es: et supducto false
 hūilitatis habitu. quo se pestifer
 ille ne deprehendēt iduerat.
 dignos p̄uie fructus p̄pabat:
 nilq; minus fieri posse putabat:
 q; q; i tū b̄u. tū horrendi fa
 cinos p̄petruōne seip̄m etiā
 mōtis et dāpnatōis hūq; incēt:
 postero die fr̄ibz ad noctue sinax
 eos officū p̄soluendū agregatis:
 dū ex more de via venientū
 dno abbati signū oblatū fuisse
 quatinq; de inatutinis eriens
 lassitudine exitūē q̄tractam

noctūa quiete repellēt: sicut eāt
 seruenus sp̄u p̄stat: et toto vigili
 arū spacio diuinis laudibz v̄gi
 lant̄ intendens. q; iā p̄sāgo sp̄u
 q; sup eū ventūa erūt p̄nostet:
 futūo se agom p̄pabat. **Quid plūa:**
funtis laudibz dū secūdu q̄suetu
dine ordis p̄ma q̄tinuatū sub
uigēt dñs abbas de choro exiit:
doxmitōiū ascendit: tūde ad ablu
endas manus descensū quatinq;
fuita hora ad celebranda sacra
uistia expeditōe occurrēt. Qd
exetabilis ille nō monachz sed
parricida nequit deprehendens
neq;us i secūto e eū: et i loco doc
mitōry quē tanto facinori p̄e
trando agrūū p̄uideat: tamq;
leo p̄am ad p̄da i insidijs se
occultabat. Dix itaq; dñi redies
et p̄ doxmitōiū usq; gradū q̄bz
i claustrū descendit i redens: ad
idiaz locū p̄uenit. Et ecce filiq;
ille p̄dicōis subito exiens ipe
tū fecit e i eū: et cultrū acūm
natū longū et latū v̄stribz eiā
iūmergens: crudelic sc̄ndendo
secundo fodiendo. usq; ad sp̄mā
doxi p̄uenit. Sed sicut verus
agnū dei dñs ihus xpi nō q̄dē
corā tendente sed corā sacris
manū ac pedes fodiente obtimi
tuit: et nō apuit os suū: sic et
iste uery iūitator et hostia xpi
corā t̄ribili lamatore et fossore
uiscerū suor nō mō clamorē:
sed v̄ aliqua doloris voce e
uisit. Cū nō deo odibilis ho
minibz iūisq; ille homicida
cū crute costar eiā obisistē sen
tiret: ne sacrū corp̄q; sicut uo
lebat cūssode posset: quibus
tormentis q̄uicē sup addens:

detestabile sicutam in iusticia ver-
sando atq; reusando omnib; mo-
dis satagebat: ne p̄ sc̄us viuis de
manib; ei; euadet. **M**itis ergo
pastor execrabile ipius istantia
phœreses: voce lem dixit ad eu.
Queso fr̄ p̄ce: cesset iā manū
tua: quia in illomō de cetero vi-
uē potēs. **A**d quā uocē maligna
ille p̄nā cursu aufugit: et de
mōmī p̄da sc̄us ultricē tanti
sc̄leis ostiā s̄cū ferebat. **V**ene-
rabilis itaq; abbas recollectis vi-
rib; p̄ gradus quib; i ecclia des-
cendit: tā horrendo uulnē q̄so-
sus descendit: sed cū ad et̄mos
gradū uenisset p̄ uimā sāguis
effusione sc̄iens desertit: **C**or-
uerit: et tāq; exanimis iacebat.
Vutu uō dei sacra p̄ ecclia in-
cedens lateute offendit: sed q̄s
esset aut quae illic iacet i tene-
bris disc̄ne nō potēat. **T**erritus
itaq; uehementē acutus candē-
lam accendit: et adnoto lūcē
p̄em sc̄m recognouit. **P**et̄m
ergo lamentabilē exclamans
et heu heu ggeminas fr̄es ui-
uos ad tā miserabile spectaculū
concurrere fecit. **I**p̄e etiā d̄ns pe-
trus abbas affuit: et uidens mar-
tir̄ ep̄i i sāguine suo uolutū:
lactuosus suspiris int̄m cordis
p̄debat dolore. **I**taq; manib; fr̄m
lugenciū i firmit̄em ē delatus.
Vbi uō paululū cōquieuit: recol-
lecto sp̄m̄ i mensas ot̄ipotent̄ do-
gr̄as agē cepit: q̄ eū i p̄nā cū
dura morte p̄mitti p̄mittet: ne
p̄ p̄nā et negligētis suis p̄o mor-
te i purgatorij locis. ḡuocēs pe-
nas exsoluet. **T**ridim̄ si b̄n̄ tue-
ritum postea sup̄uirit: i q̄o sp̄cō
sāc̄mentis ecclesiasticis iuuitū
deuotis p̄tib; et p̄is sc̄i desidei
uotis: ad b̄titudinē futūe uite

suspirabat. **D**isc̄p̄i suo ex cō-
de indulst: et om̄es qui aderāt
attenti p̄cabat: ut si forte cō-
phēder̄: nil mali a quoquā
patēt. **S**p̄n̄ales filios suos cla-
reuallenses ex int̄mo cordis
affectu diuine gr̄e amendauit:
sicq; sc̄a illa aia carue soluta
tanto liberioe credim; ethere
ū penetrabat celū: quō duric
hic cūmno t̄bulatōis et horre-
de mortis ex̄mitate purgā
meruerat. **S**ac̄rū corpus eius
bas̄ie ipositū diuinis psalmis
et ymnis p̄ totā uia resonā-
tib; d̄no quoq; petro abbate
fung cū magna deuotōne p̄-
sequente: clarauallē hono-
rifice delatū ē. **V**bi quā subli-
tū et manifesta reuelatōne de
glā martir̄ ei; idē abbas c̄tifi-
cū meruit: ad cōmendandā
posteris tantū martiris memo-
ria referre uō tagrūa p̄uto.

**Ad d̄ns petra de glost̄mōe
m̄ris x̄pi gerardi p̄ ruda-
cōne meruit c̄tifi-
cū**

Vbi a cōuentu clareuallē **xxii**
p̄ amendatōe b̄t̄e anime
iussa solēpniē sicut moīs
ē celebrat̄: p̄ fat̄ d̄ns abbas
petra sac̄o altari assistebat soli-
ta sua deuotōne salutare hostiā
involatus. **Q**ui licet hylaitatē
uultū iuentib; se p̄tendēt eāt
tū tristis et merens valde sup̄-
tū idigna morte p̄i p̄is: mari-
tue q̄ i domo sua s̄z ignatō
d̄ns tā amane sc̄lo fieri p̄mi-
sisset. **C**ūq; diuisis cogitatōibus
estuat̄: reputas ne forte p̄t̄
p̄c̄a sua hoc accidisset: uidit
repente uisibili specie b̄t̄issimū
b̄nardū a dext̄is altaris stantē:
ip̄m quoq; de cui; morte lugebat

h.

dñm gherardū a sinistris altis
 assistente: utrosq; testinabili cla-
 ritate glā resurgente. **E**uocāt
 insons obstupescis dñi attota-
 tus hereret: dicit ad eū beatū
 bñardū. **S**ur queso cāq; mortuū
 luges eū: cuius tristitia morsū
 phetūmā bñe uite gmutam.
 piosa ē in cōspectu dñi. **E**t
 ptenusa manu ad mitem xpi
 gherardū qui i sinist' pte altis
 stabat: en inquit iste est fr' meū
 cuius sumi debitas p'solutis ex-
 equas: qui quō crudeliorē mo-
 tem i idignore i oculis hominū
 p'ulisse visus ē: tanto maiori
 glā dño subluam nūc vitruas
 et purpuratis martiri tacer-
 uas. **S**orte sue uocandis accipe
 meruit. **H**is dicitis: tū iocūda
 visio ab oculis itueritis subla-
 ta est. **T**anta uō leticia i securitas
 de glōsificandō dilecti amici
 sui i corde ei q' her' uide' et au-
 die' meruerat successit: ut nō
 uā quasi mortuū plangendū
 putaret: sed p'pulsato omni me-
 rois et dubit' dubietatis nubilo.
 tūq; fidelissimū iustitiam
 apud omnipotentis dei iustitia
 habendū censeret. **H**anc reue-
 latōne a pie memorie dño gher-
 ardo quoddā. p'oze clareuallis. pos-
 ita euerbaceri si abbate audiuig:
 q' quāte uirtutis puitatis i no-
 centie uir fuerit: uocūt hū qui
 cū eo gūfati sūt: de quo etiā
 a seniorib; clareuallis referri
 audiuim;: quia cū ad uiuāq;
 bñssimū p'ris bñardi accedet
 quatin; p' eū se ordin' domni
 clareuallis reddet: isde uened-
 bilis p' i spū dei loquens audie-
 tib; qui aderūt: innocētie eius
 testionū reddidit: dicens. **E**cce uē
 israhelita: in quo dolus nō ē.
Esequaz itaq; celebritate luctu

iuncto gaudio parca: i spitalib; filijs
 tanti p'ris nō tā temporale morte
 ei; lugentib; q' glōse uictorie ei;
 qua de fumo p' iusticia fortit oc-
 cūbens tūphauit a gratulantib;:
 scū corpus ei; aū fores oratorij
 clareuall' i cellula q' olim ob recep-
 tōne sūp' corporeū ofessor bñardi
 i tualachie ostructu fuerat: i sarco-
 phago sup' p'auimentū exaltato.
 ueneabili conditū ē. **I**git' dñs fama
 p'iose mortis eius quomō s' i no-
 tens p' iusticia et zelo ordis crude-
 li morte trūlctat; eēt ubiq; uul-
 gaēt: ad aures pontificis pie me-
 morie alexandri puenit. **D**ñi q'
 p'pēali eēt dilectione p' sue reuerē-
 cia scitatis attaqueat: multo pie-
 tatis affrū sup' tā idigna morte
 ipius g'ristat; est: ipiq; tanti
 facinoris patratore' extortatū i
 ex'orem a societate omni' fidei-
 ū habendū censuit. **E**uolutis p;
 h' aliquātis aūis: crudelis ille
 caruifex q' tū scel; cōmiserat.
 p'nia duct; sumū ~~p'nt~~ ponti-
 ficē adit: at; ad pedes ipsius
 uitiām postulatiq; coeruit. **D**ñs
 uō aplico q'renti q's eēt ul' quid
 mali g'mississet: ego sū aut ille
 q' dñm gherardū abbate clare-
 uallis occidi. **C**ūq; dñs papa
 dilectū sibi olim abbate noīai
 audisset: et auctore' mortis ei;
 eed se positū tenuet: tot; in-
 hoeruit: i uehementē turbat;
 titūq; discrete sicut d' pede eū
 repulit: dicens. **V**ade fili p'ditōis.
Duo audito: miser ille cōcūq;
 surgens recessit. **C**ardinales aut'
 q' aderant reuēnt' accedentes
 suggesterūt dño pape. quāuis
 steleatissimū hominē nō debe-
 sine mīa dñmitti: dñm ihū i
 cruce p' crua fixorib; suis orasse:

nec expedire apostolatu eius si tal
 iuute despatiois eremplu postis
 relinquet. Quoz ius erit ut
 aplice festinant illu parricida
 uocari scerit: quia no ptea ad
 hora illu cepit ut despatu
 de ipso censeret: sed ut horrore
 et enormitate ta timans flagitij
 pcedis eius arcus i pmet: et p
 hoc ad dura queq p secl suo
 tolleundo puocet. Sed o qua
 tribilis e deo i filijs sup filios
 homin: qui nemo ualet corrigere:
 que ille desperit. Tu em ad iussu
 pontificis miserabil ille ptoe
 a ministris quaquaussu qeret:
 no i qstioio no i palatio sed nec
 i vniusa urbe inueni potuit:
 quo ue deuenit ul quali sine de
 fecit usq hodie ignozat. **De pie
 memoie dno henrico septimo
 clareuallis abbate pgen albanesi**
epo cardinali cap rex
orificatio p martiry pal
ma bco gherardo sexto
clareuallis abbate: dno hincio
altetube abbas ad sabbatini
populi dei ia i septia etate quies
centis cui dicit sps ut requies
cat a laboribz suis desiderio uita
et moribz suppressis i septima
ordinacione uobil illius i sumea
religione clareuallens aggracois
spitalis pz electus e. hic venera
dus pz nobil quide gre sed loge
nobilior ututu gnositate: a pms
adolescencie sue ams i sanctuatio
dni locaty et manu misit ad foe
cia: magis eligens ferre iugit
dni suauie et onis eius leue: q dia
et ee filij behal idest absq iugo:
plus appetes p xpo dno humiliat
cu mitibz q spolia diuide cu
supbis: ac p hoc i sorte illiq cade
qui e rex sup omes filios supbie.

Porro dies adolescencie sue tanta
 puitate et innocencia ptiit:
 sup canos sapie i ams tener
 ioribz iduerat: ut diu ius ad
 huc line vilis etatis attigis
 set: merito magis religionis
 et prudentie q etatis sequest
 tit deit et hoies qstueret: et
 vicijs filij dei frus nome p
 et officiu pns et pastois adipisci
 mereret. Quia in progatua
 honois ul potius pondq solli
 citudis sciel susceptu tanta
 fidei et deuotiois alactate adm
 tustrauit: ut iustis ille iuder
 disctor cogitacoem et interio
 ru cordis. q i manu oim sigt
 ut nouerit siguli opa sua:
 fidele i iuuori dispensacone
 pbans maioru eu carismati
 gra sublimae decerneret. Repe
 tuaturioi etate iutitibz q i
 habitu uersis abbas clareualle
 sis frus: rigore discipline p q
 alios ad trauite iusticie. cogebat
 i seipo minime neglexit:
 sed quatu dignitas officij sui
 paciebat ad cois uite socialitate
 se qstingens: ipi etia laboru ma
 truu aliquociens p tpe cu cecis
 fribz i sudabat. Cetm q sane
 qslm dedit sapiens. Omibz i
 sublimitate qstutis dices. qto
 magnus es humiliat te i oibz q p
 acceptat sit deo si plam p tmo
 rem ipius duris etia et vilibz
 laboribz carue sua castigat no
 de dignet: pius dno famulo
 suo demonstrat dignat e: q
 eu p quada negligetia sua
 qua du labori manuu ardētius
 i sisset cotraret: nec tu que
 et ~~misit~~ misicedit corripe
 uoluit. Atidit em quada uice
 fuisse putabat: utiabilis simul

h

h'c audisset dicitur et prudens pat-
 ris henrici abbas: commotus su-
 visis eius vehementer super tanta
 tribulatione et angustia patris
 summo agone inclamantis. Unde
 et salutibus libis aggre diebus hoi-
 cepit et omni argumetosa pie-
 tate ad spem venire aitare: con-
 siles et suades efficacibus motu-
 tis ne unquam aliquomodo de ressu-
 bili misericordia poterissimum redemp-
 toris diffideret: sed plena fidei de-
 uotione. clamaet et dicet ei. Credo
 dñe qd si etiam t'p fundit istum de-
 mersa fudo: inde me potens es.
 tua misericordia liberae. Tandem itaq;
 iuncta pñia. scilicet absolute abbas
 dimisit egrotum: seque recepit in
 dormitorum. **Hic** hora transierat:
 et ecce de iunio sollicitante iunio
 abbas ad eum reuocat: ac sine
 mora reuocat. **Ad** qd sic ait iunio.
Obsecro te dñe p' miserere mei.
 et ora p' me misero patre: qd
 modo post tibi locutus sum ad lo-
 ca penarum ductus sum: ubi etiam
 significatum est michi qm' p' q'
 confessione qua miserante do feci:
 et p' penitentia qua accepi p'
 gram dei liberanda sum ab etne
 dampnationis uocagine: t' purga-
 tois tñ supplicis scele' q' commi-
 si et alia oia p'ca mea usq; ad no-
 iussum q'dorante exsoluaturus.
Quia uo minus p'ue q'fessu sit et
 absq; p'ua q'fessione saluari ne-
 queo: magno dei minime esse
 scda vice redie p'missa su: qua-
 tina uirtus qd' adhuc remordet
 q'stiam. p' salutare q'fessionis

portionem euome festine. **C**onfiteor
 itaq; deo et tibi p' qd' a quoda fre-
 tuica sine licentia accipe p'sumpsi: et
 de hoc pietatis et obediencie cruce
 hactenus sine q'fessione et p'ua uiri.
Itaq; religiosus et pius p' henricus
 tanta diuine pietatis habundancia
 super tanto patre uehementer amirans:
 et tunc bonus pastor ouicula p'dite
 quidem sed luente agtulanis: facta
 deuio absolute p'uaq; iuncta.
 iunio et penitente tenerrimo pietatis
 affectu gre dei commendauit. **Cui**
 etiam iunio orante abbate amine-
 quor frus: et ipa serenatoe uultu
 statim suu melioratu ee significas
 rursu obmutuit: et p' modicu
 t'ituallu t' pace queuit. **Deo** actu
 sabbat' adusa electos dei. **Si** deus
 iustificat: qd' e q' qd' ep'net. **Ipse**
 omnipotentie soli licitum et possibile
 e de eade massa grus huan aliqd' ^{face}
 uas t' q' timelia: aliqd' t' honore:
 nec quisq; ualet ei dice quae sic
 fecisti: et tuus iudicia uea iustifica-
 ta t' semetipa: tuq; misericordia
 ab etno et usq; t' etnu sup' t' mites
 eu: sicut nullu ex oib' filijs homi-
 sic nec quisq; ex oib' uirtutib' an-
 gelor q'phende potit. **Sicut** n' asq;
 q'scius ille celestiu sc'ctos augustia
 sup' striam illa qua e t' euagelio
 refert dñs. nemo pot' uenie ad
 me nisi pater q' misit me traxerit
 eu dicit: que trahat p' omnipotes
 ul' que no t'hat: quae illu t'hat
 aut quae illu no t'hat: noli uelle
 discute seu iudicare: si non uis

errae. **V**eterū sicut nimis bñ q̄
tā speciali p̄uilegio gr̄e saluari
merent̄: ut hic de quo locuti su-
m̄: sic ecōūso miseri nimis &
felices q̄ t̄li exemplo p̄ta sua
usq̄ ad mortis articulu[m] confitei
dissimulat̄: temeraria ipudēcia
eande[m] se gr̄am ī certis q̄secutiōs
p̄sumētes: cū dñs p̄ psalmistā di-
cat. **N**ō aggabo cōuentacula eor̄
de sāguinibq; q̄ pauca sūt q̄ in
sanguine p̄tor̄ p̄durātes hanc
gr̄am q̄sequant̄: sed neq; p̄uile-
gia paucor̄ faciūt cōmūne legē.
Ideoq; quicūq; de m̄ia dei tam
supbe p̄sumit̄: & t̄p̄ gr̄e qd̄ p̄
m̄ibq; ē p̄ negligēciā p̄dūt̄:
cū t̄p̄ gr̄e trāsiet̄ & h̄eroc & cali-
go sempit̄ue mortis luce h̄y vite
cōtenebraueit̄: tūc sicut capiūt̄
p̄sces hamo & aues laq̄o: sic ca-
piēnt̄ miseri t̄p̄e malo: tūc oī-
potentis dei t̄mēdā maiesta-
tē quā nūc despiciūt̄ petita
hōm̄i p̄t̄ penitēciā dissimū-
lantē benignissimē: seuiēt̄ ius-
tissima & seuiissima d̄sitione
p̄ta supplicis m̄iq; finēdis
p̄uēntē. **I**git̄ reuerendissim̄ p̄r
henric̄ abbas clareuallis dū co-
tidianis ūtutū t̄mētis ad me-
liora p̄ficiēt̄: et opimō s̄tatis
eius clara vbiq; vulgaret̄: uo-
lūtate & elōne s̄m̄ū pontificis
fr̄m̄ quoq; cardinalis suor̄ q̄silio
ānuente ī albanēsē ep̄m̄ card-
inale assūpt̄ est. **Q**ua dignita-

tem adept̄. sic ea q̄ pontificis
erāt creq̄bat̄: ut p̄t̄e sue p̄fes-
sionis & hūilitatis neq; q̄ t̄mēce
existēt̄: foris auctoritate s̄ardo-
no cōdignā p̄tēdēs: sed int̄
luctū mōcti ī s̄m̄ q̄truo & corde
hūiliato sacrificās: obtutibq; in-
term̄ īspectoris placē festina-
bat. fr̄s aut̄ ep̄us clareualle
sua obliuioni m̄ine tradidit̄:
sed s̄m̄cō ea s̄p̄ dilexit amare:
honorē et vtilitatē eius tā t̄cura
romana q̄ alibi vbiq; potēt
fidelissima deuotiōe t̄tēdens.
Consūmatis felicē diebq; vite
sue. sepult̄ ē ī clareualle: ī loco
quē sibi elegerat̄: et magno de-
sideo p̄optauit̄: q̄ loc̄ medi-
us est tūc memorias s̄cōr̄ cō-
fessor̄ ep̄i b̄nardi & malachē:
quēq; ea t̄tēctiōne sibi ad locū
sepultūe p̄elegerat̄. ut ī die gr̄a-
lis resurrectionis p̄fatis sanctis
adherens: quicūq; meitor̄ sibi
deērit ī se. s̄c̄issimor̄ otubua-
lū suor̄ meitis adipsat̄. **De**
uenerabili viro dño petro octa-
uo clareuallis abbate cap̄ xxv
Dost̄p̄ mar̄ vniuersalis
s̄c̄a videlicet ecclia roma-
na. que h̄ plenitudinē p̄tatis
ī p̄tē sollicitudinē ascit̄ dñm
henricū quodā clareuallis
abbate. cū q̄rērent̄ em̄ius ab-
bates et fr̄es clareuallenses q̄
ī locū eius subrogaret̄: cito de
p̄rio obtulit se fraglātissima

ij

ututu suave olencia dñi pe-
 tri abbatis igniacus eius
 sup̄ mentionē fecimus: q̄
 hanc sp̄ale gr̄am ab hoībꝫ
 sui ep̄is obtinuerat: ut sc̄us et
 bonꝫ electꝫ ex milibꝫ p̄dicat̄.
Hic itaq; dignꝫ successore octa-
 uū clareuall' abbate vnamini
 consensu elegerūt: dignū t̄p̄ q̄
 p̄ sue reuētia hūilitatis ad
 alacoe locū ascendēs templū
 dñi qd' ex viuis lapidibꝫ edifi-
 cat' nāster q̄stiuēt: de quo p̄
 ezechiele dicit': qm̄ i octo ḡdibꝫ
 ascensꝫ eius: hoc significante sp̄u
 s̄c̄o. qd' p̄ ḡdus octo principalit̄
 vitū ad octauā et̄ie b̄titudinis
 ascendit'. **I**ste dei famulꝫ cū ante
 susceptū regnū ecclie clareuall'
 p̄f̄us et sc̄us om̄i iudicio habitꝫ
 fuisset: tū tūq; nulliq; p̄teita cō-
 usatō sua momētū fuisset ad no-
 uū agone sc̄ipm̄ extendē cepit':
 studens i modis oītibꝫ dare
 voci sue uocē ututis: id ē q̄
 ore dicebat ope nō destrue':
 oīa iusta et sc̄a factis: magis
 q̄ ūbis ostendē: p̄m̄ quoq;
 p̄cedentiū vestigia cōtinuē p̄
 oclis habē: p̄cipue sc̄issimū
 p̄is b̄nardi: cuiꝫ se idignū vi-
 tū iudicabat. **S**ūp̄ ~~et~~ ceteris
 floxeret ututibꝫ: gr̄a tū man-
 suetudis ita decoratꝫ eāt: ut i
 habitu i incessu i vultu. i locū-
 cōne ip̄ius nil aliud ū sc̄e

hūilitatis q̄ alius i corde ip̄ius ra-
 dicauerat iudicia retinēt. **D**emq;
 vniūsa se domꝫ am̄stōne i tem-
 poralibꝫ cellerariis et p̄uicoribꝫ
 eiusdē domꝫ cōmissa: ip̄e soli dō
 vacatē salutis aīar̄ itendē p̄posuit.
Nempe ~~quos~~ quocūq; sc̄ip̄ ex om̄i
 patꝫ eē poteat': i auditorio solꝫ
 i silencio demisso fr̄a vultu sede-
 bat: ut si q̄s de iunioribꝫ ul' i fr̄-
 tioribꝫ fr̄ibꝫ multitudie temp-
 tatiōni p̄cussa. seu quauis mo-
 lestia ḡuata fuisset: libera eū
 adēūdi facultate habēt: quē etiā
 cōtinuo sc̄dm̄ data sibi gr̄am sa-
 lūtātibꝫ monitis et dulcissimis e-
 dificatiōni eloquiis ad agone p̄
 ep̄o suscepti tolerācia roborabat.
Leter quā rigida castigatōe corpis
 sui fuit ex hoc satis apparet: qd'
 nūq; duabꝫ tūcis et duabꝫ cu-
 cullis sil': sed aut vna cuculla
 et duabꝫ tūcis: aut v̄tina tūca
 et duabꝫ cucullis etiā i asprimo
 frigore vestiebat. **F**rugalitati et
 p̄rimoniē i tū opam dabat':
 ut ip̄is quoq; cōmittibꝫ cibis
 p̄cissime vtens magis qualecūq;
 sustentamentū fragilis corpis querē:
 q̄ gule irritamentis i dulce s̄c̄p̄
 baēt. **D**emq; i corde frequēt' i ore
 habebat: se idignū. se i sufficientē
 eē qui tantū domū regēt: se nūq;
 ydoneū m̄m̄isq; discretū: ad quē
 de vniūsis m̄di p̄tibꝫ tanta
 abbatū et fr̄m̄ multitudo respicē

debet. Unde etiam regi francorū cui
 propinquus erat: quada vice dixisse
 fert: **V**ides dñe mi rex q ego tan
 tilla hominū nulla p̄sus habēs
 p̄sona tuentis etiā rōis tops.
 tam sublimē domū regendā sus
 cepi: et timeo q̄nt ne forte per
 imprudētia et insufficiētia meā statu
 abbacie & fr̄m clareuall' qui usq̄
 hodiernū diē inuolatus p̄mansit:
 labefactet. **U**is hūilitate rex ad
 modū delectatus: r̄ndit. **S**ur dñe
 pat' i tanta pusillanimitate
 temetipm̄ deicio: ut curā aīarū
 quas deo auctore regendas sus
 cepisti. deserē velis. **N**e queso
 ita fecis: sed scdm̄ grām tibi a
 dño collatā: curā dñia oculis
 vigilant' exercere nō negligas. **T**u
 tū esto abbas i t̄ hys q̄ ad ho
 more dei et ad salutē aīarū p̄tinet:
 ego foris ero abbas i oīb' q̄ ad
 utilitatē domū v̄e spectāt: posses
 siones v̄as tutando & ab oī exacti
 one libeās reddendo: oēm etiā
 q̄ maligna uolūtate uos quolibz
 tuō i quietatē p̄sūpserit: regie aīa
 dūsiōis vlcione feriendo. **P**uris
 simā & deo placitā h̄ b̄i viri
 i s̄ta religione qūsacōne tuam
 festius indicat glōsa illa reue
 latio quā sup̄ exp̄ssimū: p̄ quā
 glōrificacōne x̄pi martiris gher
 ardi quondā clareuall' abbatis
 nō solū spiritalib' uerētia cor
 poralib' oculis & aūib' vidē & audie

dignū fuit. **Q**uā uō copiosa
 sup̄ne gr̄e dulcedine p̄fusus
 fuit: quāq̄ nō t̄fficat p̄ scle
 ratis & p̄ccōib' in̄cessor exte
 rit: mirabil' illa & b̄e memoria
 digna. baldeuini inuictis & sce
 leratissimū p̄ccōis i certius con
 uisio manifeste declarat: q̄ quali
 accideit nō ad ip̄unitatē punite
 dā cūinosis: sed ad honore dei
 & ad q̄solacōne penitētiū p̄fere
 ma: sicut ip̄e reuerendissimū
 abbas eā ciudā fr̄i multis p̄a
 b' exorato seriatim exposuit:
 cuius uis fidē nō adhibē oīm
 religioni dē h̄e est. **P**orro me
 tuorato fr̄ sc̄pto q̄ audiat cōmē
 dauit: unde & uos ea q̄ dicturi
 sum' ip̄ius uis exp̄ssimū. **M**
Uis oīmp̄ d̄s sc̄legatissimū p̄ccōi
 ciudā in̄ctis & p̄a b' uenēabil'
 pet' abbatis p̄nie fructū q̄cessit m̄.

Miles quada nocte baldeuini **xxviii**
 dñs castri qd' i truceo re
 uensi sitū gr̄isa **uicū** uicu
 pat': cū eēt homo bellicosū
 & strenuū armis. postposito
 timore dei uultra mala coti
 die p̄petrabat: rapinis t̄cendib'
 cedib' ceterisq̄ similib' dyabo
 licis opib' frequent' īsistens.
Hoc aut' solū nō bonū t̄ eodē
 eē uidebat: q̄ uirū sc̄ssimū
 petrū tūc ignaci p̄p̄ea clacual
 lis abbate cū tota domo igna
 censi s̄ntē diligēs maḡfic

multas de eius meritis confidebat

h.

honorabat. Neque uero id frustra: quemadmodum rei erant declarauit. ut adimplet sua qua dominus euangelio refert dicens. Qui recipit iustum in nomine iusti: mercedem iusti accipiet. Nam cum adhuc esset in etate uili: contigit eum letali egritudine pessima ad extrema perducere. Unde misit fratrem suum rogans et supplicans: quatenus perducere abbas ad se uenire dignaretur. Qui quanto ueniret inuenit hominem iam pene consumptum: et lingue officio penitus destitutum. Sed orante abbate sancto: largam benignitatem et diuina misericordia et peruenit egro loquendi facultas: et uoluntas confitendi. Confessione uero cum uulsa cordis gratitudine fracta: uoluit incontinenti mundum deserere: et habitum religionis assumere. Coniungit autem ipsius quod plura corpora mariti per animam diligebat: multa peruenit ne hoc fieri prohibente. dilata est interitum uocem. donec illa de sospitate ipsius desolata: tandem dedit ascensum. Qui grauiter uel hemet de impetrata quisionis licentia: mox ad supradictam ignam domum se transferri fecit: futurum ibidem monachum si uirisset. Sed morte accelerante soluta est peruenit anima eius a corpore: amantissima gratia regem et uehementer penitentem quod tempore penitentiae sine penitentia transisset. Quis defunctus fuisset: facte sunt de eo reuelationes multe per abba-

ti: ceteris per semoibus loca. Quas per longum est explicare omnes: pauca tamen ex pluribus annotare curauimus. Eadem igitur nocte qua defunctus est: quidam religioso uir in uisione apparuit: quasi de lecto se erigens in quo graui egritudine pessima iacebat uidebat. Qui cum ille ammiculum ferre conaretur: ait. Non est tamen uoce ferre ut tempus fatiges. Deus namque benedictus sub cuius alas licet indignus confugi: adiutor est tamen fortissimus: ipse peruenit me ad dominum petrum abbatem nostrum: ut ab eo monachus fiam. In ipsa nocte cum ipse uenerabilis abbas per animam patris sed penitentis sollicitus et auerius ualde existet: cepit animo pertractare. qualis hominum mortuo tantam peruenit mole grauato: succurrere posset. Hec illo cogitante: subito astitit ei quidam cuius uultum non agnoscebat: quem tamen angelum domini fuisse credebat: respondens cogitationibus eius et dicens. ~~Non uis dubium est quod magno~~ adiutorio indiget. Hanc uero dubium est: quin de ipso mortuo dicit. Et hinc dicitis: statim ab oculis eius sublatus est. Itaque sanctus abbas accepto diuinitus huiusmodi responso: liquefactus est totum pietatis et fructus compassionis unguento: sed mox corpus ad orationem altaria sancto conturbat: corpus suffragia per salute defuncti medullitus implorabat. Quis hoc ardenti pietatis affectu diuinitus actitaret: ex in firmitate

fragilitatis humane tūq̄ inesto et
 fatigato: sōpnus obrepe cepit. Te-
 mitter uō obductis palpebris. cū
 nec plene uigilās nec plene dor-
 miens sibi uidet̄: repente appa-
 ruit ei sathanas vultu terribili
 tumacit̄ frenes̄ adūsū eū. et di-
 cens. Quid? Balduinū auferes
 michi? Et cū hoc dixisset: ī ipe-
 tu furoris exiit. Teū: coartans
 et cōpnes uehement. Cui sta-
 tim expgefactū: ita se oībz me-
 bris asctū cepit ut ea mouē nō
 posset: sed ubi dei nō fuit alli-
 gantū. Dixit itaq̄ ad isaciabile
 illū homicidā. Adiuro te spūs ī
 mūde p̄ sanguine ihu xpi filij
 dei. que p̄ uos miseris et p̄cōibz
 ī cruce fundē dignatū ē. et p̄ glōsā
 ei⁹ genitrem uigile uiaia: q̄tūq̄
 hinc aie q̄fesse et penitenti uoce
 nō p̄sumas. Et cū hoc dixisset:
 diuina uirtute coartū reliquit
 eū dyabolū et fugit. Ipe uō in
 sua relaxatōe defuncti libeatō-
 ne itelligens: resūpta orandi
 q̄stancia: magis ac magis tute-
 ritū p̄cibz īsistebat. Tanta nāq̄
 ī illa hora deuotōis grā p̄fusa
 ē: tantūq̄ de dei misericordia fidu-
 cia q̄cepit: quanta unq̄ ī uita
 sua fuerat expta. Unde etiā ī du-
 bitant̄ cōdidit: suas suorūq̄ fr̄
 sc̄m supplicatōnes p̄ eodē de-
 functo diuinitū exaudiri hanc

ergo facto cū caplo fr̄m p̄sideri:
 oīnes ī cōe sollicitate rogat̄: autē-
 rius monet: q̄tūq̄ p̄ aīa p̄cōis
 q̄ ad ipos ī sup̄mo uicū ar-
 ticulo q̄fugisset: deuotas p̄ces
 effunderet: multasq̄ diuinas
 orōnes statuens ip̄e p̄ t̄ginta
 dies pene cotidie sacrificiū tūc
 redemptōis p̄ ei⁹ aīa offerre
 curauit. Porro p̄ totū t̄ t̄ce-
 nauū illud uir aliqua dies pre-
 terit: quin memorato abba-
 ti aliquū documentū aliquū etiā
 qd̄ magis mirū est uigilanti
 ip̄e defunctū appareret: in eū
 quoq̄ flexis genibz et uictis
 manibz corā eo stans supplicatō
 uidebat̄: ut p̄ se orare nō desisteret.
 Contigit at̄ ī ip̄o t̄pe abbate
 quēdam monachū nigri ordinis
 quē miles ille adhuc it̄carne ui-
 uens aliquū ~~fr̄m~~ iurauerat:
 ad eandē domū ignatū hos-
 pitandi grā diuiter. Gausū
 uō reuerendissimū abbas pe-
 trus qd̄ ad hanc quoq̄ occa-
 sione adiuidi p̄cōis aīz
 sibi dñs p̄stitisset: sup̄dictū
 abbate dixit ad tūmū de-
 functi: obserans ī xpi amōe
 ut eū absoluet̄ ab iuria quā
 suadente dyabolo ī ip̄m cōmī-
 serat. Cui statim sine dila-
 tōne tū p̄t̄ honore dei tū

.S. d. i.

pp̄ passionē s̄ue misericordie
 qd̄ petebat̄ cōcedente: ecce ī
 ip̄a nocte defūcty dñō per
 abbati ḡtulabūd̄ apparuit:
 ostendēs ei corp̄ suū purga-
 tū a lepra qua se olim con-
 taminatū fuisse ī sinuauit.
Postea ī fane ip̄ius apparuit
 ī mēse cuiusdā vulneis pe-
 unity obducta cicatrix: cuius
 sanitas recens deletū ostende-
 bat eē piaculū. qd̄ ī abbate cō-
 miserat. **Post** her aut̄ cū iā dñs
 declarāe uellet exauditas fuisse
 ī opp̄ū suo p̄ces s̄i abbatis
 fr̄isq; ei. p̄ aīā penitētis illiq;
 ī ip̄o s̄cō die pasceū iā ī cho-
 ato c̄ta hora nonā diuino of-
 ficio. ī ip̄a ip̄a hōa q̄ dñs ih̄us
 xp̄s p̄ p̄ccōib; crucis supplicū
 subire & morte gustāe dignat̄
 ē. cū ip̄de uenēabil̄ abbas īdu-
 tus sacerdotalib; iuxta altāe p̄-
 sidēt: apparuer̄ ei duo iuue-
 nes p̄claris vultib; & serias
 vestib; reuēntes: q̄ eūde
 balduinū defūctū dext̄ leuāq;
 īcedentes usq; ad altāe dedux-
 erūt. **Transēntes** uō corā abba-
 te: cōuēntes se ad eū dixerūt.
Ecce dñs balduinus. **Frat** at̄
 ip̄e defūcty iugris qd̄e vesti-
 mentis sed tū bonis & decōis
 amicty: q̄ q̄i de ysenbrino

eē videbant. **Ad** vidēs s̄tus
 abbas letaty ē valde: nūm̄
 itelligēs īuestib; nigris p̄ne
 signū: et ī representatōe ip̄ius ad
 altāe c̄tū r̄cōsiliatōis indicū. **De**
 uō r̄cōciliatōis h̄q. oīs a corde
 famuli dei remouēt̄ scrupulq;: q̄
 p̄ius crebro apparē solebat int̄-
 cessiois ope flagitās: dem̄ceps
 nec ip̄i abbati nec alci cuiquā
 apparuit: ut etiā p̄ hoc magna
 t̄m̄stidia dei se īm̄o penitentiā
 & ī purgatoris locis ad silicudinē
 dei reformandoe: receptū fuisse
 declarāet. **Quis** ergo dīne boni-
 tatis & clemencie viscera sup̄ uos
 miseros et p̄ccōres estimāe suffi-
 ciat: **Sed** sicut c̄tissime credit
 catholica n̄r ecclia dñm̄ ih̄esū
 p̄ p̄ccōib; & ip̄is ī passioe et ī
 morte sua innocentissimū sang-
 uinē suū fudisse: ita p̄ccōis ī-
 c̄tissimū est. quisnā sit ille qui
 ad redēptōis huius sac̄mentū p̄-
 t̄neat: ul̄ q̄s sit ille q̄ nō p̄t̄ne-
 at: ideoq; inc̄ito iudiciē phibe-
 m̄ur: neq; de q̄t̄ulib; sc̄ratissi-
 mo p̄ccōe p̄cipit̄ ferre s̄m̄az:
 qz̄ q̄lis sit hodie utcūq; estimāe
 possum;: q̄lis uō ī crastino futūq;
 sit: oīno sc̄ie nō ualema. **Neq;**
 enī solū quidā p̄ grām dī de
 p̄ccōis & uicis tr̄sēnt ad remedia
 p̄ne: uerētia qd̄ oī lac̄marū

fonte plangendū est. terribili in-
 uno iudicio dei de uirtutibꝫ sc̄is
 opibꝫ nōnulli cade' dephendūt
 ad uicia. Ergo q̄ stat ī timore et
 timore uideat ne cadat: q̄ at cen-
 dit moīs oibꝫ sollicitꝫ sic ut r̄sur-
 gat. **O**bitūq̄ em̄ lignū huāne
 natiue ī morte carnis recideit siue
 ad austrū siue ad aquilonē ibi
 erit: id est aut cū xp̄o q̄ ē uerā ui-
 ta ī etna b̄titudine: aut cū dyalo
 q̄ ē uerā mors ī p̄etua dāpnā-
 cōis miserā. **P**pende itaq̄ lector
 q̄ carnis et acceptꝫ deo fuit iste
 b̄s abbas petrꝫ: cuiꝫ meritꝫ et
 p̄cibꝫ donauit homīe et p̄cōe:
 q̄ ob multiplicatē et enormita-
 tem scelerū suorꝫ uix unq̄ de p̄-
 funde mortis voragine respirare
 posse uidebat. **Q**uod si aut̄ suscep-
 tū regimē clareuall' cū p̄fectꝫ
 fuisse dinoscit: postq̄ pastor et
 rectꝫ hꝫ religiose domꝫ fieri
 metuit de qua sicut b̄s b̄nardꝫ
 ī quodā sermōne suo testat̄ opti-
 mos et p̄ciosissimos atq̄ reddi-
 tus singulis annis colligit d̄s. ni-
 cūl ne meritorꝫ illi acceuisse pu-
 tabimꝫ. **A**ctiūt utiq̄: q̄ p̄cōem
 religionē suā postiore m̄ritate
 multiplicibꝫ uirtutū īcimentis
 cūmulauit: sic marthe ī quietis
 ī semetip̄o castigās occupatōes.
 ut maie quiete ī sac̄ atēplacōis
 studiū toto mentis complectēt̄
 affectu: sic subditos artū et

angustā uia īcēde' docēs: ut
 lege quā alijs īponebat: p̄m-
 tus hanc tenendā eē ī sua sc̄a
 cōsuetudine demonstrat. Con-
 sūmatis laudabil' diebꝫ uite
 sue: debitū uiniuitatis exsol-
 uit: et q̄ aliq̄ diu ī lacrimis se-
 timauēat: claudēs oculos ī
 morte carnis: ī gudio īmorta-
 lis uite dulcissimos labiorꝫ suorꝫ
 manipulos etnalit̄ metit.
Venerabile corpꝫ eius ī cellula
 q̄ sup̄ dirimꝫ martire xp̄i
 gherardū positū ī sarthāpha-
 go sup̄ pauimentū exaltatū
 cū cōdigno honore reconditū
 ē. ubi cū b̄o collega suo ī
 pace ī idip̄m dōm̄es req̄escat:
 ḡnialis resurrectionis die et glo-
 riā q̄ tūc sc̄is reddit̄ felicit̄ p̄-
 stolat. **R**ecapitulacō p̄ditorꝫ

De uirtutibꝫ **cap. xxxiii**
 et laudabil' uite p̄o-
 uis reuēndissimorꝫ p̄m b̄i
 roberti alberici p̄m p̄ ip̄m
 et b̄i stephani secūdi cisterciens
 cenobij abbatū. n̄ uō et sc̄issimū
 p̄m n̄ri b̄ardi p̄m clareual-
 lis abbatis corꝫ successor̄ q̄si
 de spaciōso et florido campo
 nō ītulit ut reor ista decerpsi-
 mus et fr̄ibꝫ n̄ris lectiōm stu-
 dentibꝫ ex lōne quorꝫ p̄ficiē-
 cupientibꝫ tāq̄ ueruantissios
 flosculos apposuimus. dei mi-
 sericordiā postulātes: quatinꝫ

nō tū cistio et clareualli sed
 etiā uniuersitati ordinis nri p̄s
 tante religionis et p̄fectiois emu-
 latores suscitāe dignet̄: ut oēs
 nos q̄ i cistrensi ordie pondq̄
 diei et estus qd̄ i spirituales nri
 defesso studio portauerūt
 nobisq̄ portandū ediderūt
 ferre deuenimq̄: nō solū ex
 lectioe sac̄ studia p̄cedentiū
 p̄m agnoscamq̄: uer̄ etiā
 p̄m p̄m exēplis illūati et
 doctinaq̄ roborati: nūc donū
 uilis caulas ubi itrautes et
 exētes pascua uite tuentiamq̄
 recipi mereant. Nemo uō pu-
 tet nos h̄ de cistrensi et cla-
 reuallensi abbati sac̄ gūsaōe
 ita cōsp̄sisse quasi nō et i alijs
 domibq̄ nri ordis p̄cipue i illis
 q̄ cū cistio et clareualle caput
 ordis esse noscūt: firmitate sc̄
 pontificato et inozimūdo cla-
 ruerūt p̄s uita et religione
 cōsp̄ciū: cū c̄tissime stramq̄
 i diuisis cenobis nri ordinis
 p̄s diuisar̄ gr̄a uirtutū florēt̄
 extitisse: quoz̄ incitis et p̄cibq̄
 usq̄ hodie p̄ uniuersitate aḡga-
 cōis nre uigore disciplinē et fer-
 uorē sac̄ religionis adiuuante dño
 cōseruat̄: sed nos ea q̄ de p̄-
 cipalū domoz̄ nri ordis p̄cibq̄
 cōgnouimq̄ ad exemplū sufficē
 cōmū: quoz̄ et sc̄tis sine p̄m

dino ceteroz̄ excellencōe cē dicit̄:
 et auctoritas animū legentis ad re-
 uerenciā amorēq̄ sac̄ religionis
 faciliq̄ accende sperat. *Explicit
 Distinctio s̄c̄da. Incipit Distinctio t̄ia
 De dño gerardo fr̄e s̄c̄i b̄nardi
 abbatis cellerario clareuallis.*

Cenobij Caplin p̄mū.
Tam uō ad seimoz̄ q̄ sub bea-
 tissimo p̄e nro b̄nardo et de-
 t̄eps T clareualle clareuerūt
 stilū uertamq̄: uiros uē religio-
 sos cōtemptu s̄c̄i sublimes. ex-
 dnis emulacōe feruēt̄. diuisoz̄
 rarismatū gr̄a tāq̄ sydeā celi re-
 lucentes: sac̄ cōtēplacōis studio sine
 tedio mentis iugilantes: q̄ nome
 et habitū mōchi. s̄c̄is *ap̄b̄* moibq̄
 et optima cōs̄sacōe decorauē: utp̄
 hoc qd̄ dicebant̄ uē esset̄: am-
 rabili deuocōis istancia elabora-
 uere. *Hoc p̄mū tāq̄ p̄mogenitū*
 qd̄ i lege dño offerri p̄cipit̄. nō
 sine ito ponemq̄ dñm gherardū
 quōdā clareuall cellerariū: ger-
 manū fr̄em s̄c̄i p̄is nri b̄nardi.
 plūmū ab eo dilectū: q̄ quāto
 difficilius i inimicis cōs̄sioi ascen-
 sū p̄bē uisū fuit: tanto tenaciq̄
 et sinceriq̄ postmodū i omni
 cōs̄sacōe sua eiusdē gūsiōis
 exerēt̄ns adhe sit. *Sū ei serus*
 dei bernardq̄ i adolescencia sua
 tāq̄ tenerimq̄ lignū uinculū
 delicatū existens sp̄m s̄c̄o p̄uentū
 manū ad forcā uittē p̄posuisset: